

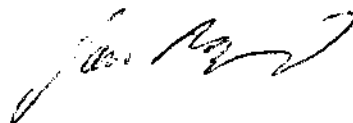
UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Právnická fakulta

Rigorózní práce
Kolektivní správa a online práva

Mgr. Jana Bářová
Červen 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. P. P.' or similar, written in a cursive style.

Obsah:

1.	Úvod	3
2.	Vznik a počáteční rozvoj kolektivní správy autorských práv	5
3.	Mezinárodní spolupráce autorských společností	8
3.1.	Mezinárodní organizace	8
3.2.	Reciproční smlouvy	9
3.2.1.	Obsah původních recipročních smluv	10
3.2.2.	Změny v recipročních smlouvách	11
3.2.3.	Vývoj spolupráce v oblasti mechanických práv	14
4.	Kolektivní správa v České republice	16
4.1.	Prameny práva	16
4.2.	Činnost státu v oblasti kolektivní správy	17
4.3.	Definice kolektivní správy práv	20
4.4.	Účel kolektivní správy	26
4.5.	Podmínky pro získání oprávnění	27
4.6.	Zákonný monopol kolektivního správce	28
4.7.	Právní forma kolektivního správce	30
4.8.	Jednání kolektivního správce	31
4.9.	Vztah kolektivního správce k nositelům práv	34
4.9.1.	Rovné podmínky a kontraktační povinnost	35
4.9.2.	Povinnosti nositele práv ve vztahu ke kolektivnímu správci	37
4.10.	Vztah kolektivního správce k uživatelům	38
4.10.1.	Kontraktační povinnost kolektivního správce	38
4.10.2.	Autorská odměna a její stanovování	40
4.10.3.	Základní povinnosti uživatelů	42
5.	Práva kolektivně spravovaná a možnosti jejich třídění	43
5.1.	Práva povinně a dobrovolně kolektivně spravovaná	43
5.2.	Práva provozovací a mechanická	46
5.3.	Offline a online práva	48
6.	Online práva a jejich další možné členění	50
6.1.	Online práva dle evropského práva	50
6.2.	Online práva dle českého práva	51
6.3.	Další členění online práv v praxi	55
7.	Kolektivní správce a online práva v ČR	57
7.1.	Repertoár kolektivního správce z pohledu online práv	57
7.1.1.	Smlouva o zastupování ve vztahu k online právům	58
7.1.2.	Reciproční smlouvy ve vztahu k online právům	59
7.2.	Poskytování oprávnění k využití online práv	62
7.2.1.	Některé aspekty hromadné licenční smlouvy	63

8.	Regulace kolektivní správy online práv Evropskou komisí	65
8.1.	Varianty řešení kolektivní správy online práv	67
8.1.1.	Zachování „statusu quo“	67
8.1.2.	Změna stávající spolupráce kolektivních správců	68
8.1.3.	Možnost výběru kolektivního správce	70
8.2.	Oprávněnost regulace ze strany Evropské Unie	72
8.3.	Doporučení vs. zásada teritoriality a mezinárodní závazky	73
8.4.	Obsah Doporučení Evropské komise	74
8.5.	Reakce Evropského parlamentu	75
8.6.	Postup kolektivních správců po přijetí Doporučení	76
8.7.	Rozhodnutí Evropské komise IFPI „Simultcasting“	77
8.8.	Řízení Evropské komise proti CISAC a jejím členům	79
9.	Vliv užívání technologií DRM na kolektivní správu práv	81
10.	Přeshraniční kolektivní správa a český právní řád	83
11.	Závěr	86
	Seznam použité literatury	89
	Summary	91

1. Úvod

Úvodem své rigorózní práce bych ráda specifikovala problematiku, o které bude pojednávat, neboť kolektivní správa práv je v dnešní době poměrně rozsáhlým administrativním systémem, který se prolíná v podstatě všemi oblastmi lidské tvůrčí činnosti, jejímž výsledkem jsou autorská díla nebo předměty ochrany s autorským dílem související. Tato práce se bude zabývat kolektivní správou autorských práv k hudebním dílům s textem i bez textu, a to především s ohledem na užití hudebních děl na internetu a jiných obdobných sítích. Autorská práva, která jsou v tomto případě využívána, se odbornou veřejností nazývají zkráceně online práva nebo někdy též práva digitální.

Důvodů, které mě vedly k výběru tohoto tématu, je hned několik. Nemohu přesně určit, který je tím nejvýznamnějším, tudíž si dovoluji je na tomto místě pouze stručně popsat. Dnes je stále rozšířenější používání moderních technologií pro distribuci nejrůznějších typů děl, zejména hudby a filmů, které možná časem nahradí nejen tradiční prodej nosičů hudby a audiovizuálních děl, ale i některé další typy šíření děl mezi veřejnost. S tímto souvisí i změna zdrojů příjmů pro autory, hudební nakladatele, kolektivní správce, ale i pro hudební vydavatelství a samozřejmě uživatele děl a dalších předmětů ochrany ve smyslu autorského zákona. Nové prostředí moderních technologií a nové zdroje příjmů vybízí všechny skupiny dotčených osob, tzn. uživatele, nositele autorských práv a práv s autorským právem souvisejících k aktivitám, které by do budoucna zjednodušily všechny postupy související s užíváním autorských děl a ostatních předmětů ochrany a současně zvýšily a v některých případech i urychlily příjem z využití předmětů ochrany.

Tlak ze strany zainteresovaných skupin osob, spolu se současným zvýšeným zájmem orgánů Evropské Unie o oblast kolektivní správy by měl vést k zásadním změnám v této části lidské

činnosti. Změny, které jsou očekávány a v podstatě i vítány ze všech zainteresovaných stran, patrně změní dosavadní postavení kolektivních správců, přičemž tyto změny se budou týkat zejména užití hudebních děl prostřednictvím internetu a dalších technologií.

V uplynulých letech jsem měla možnost se aktivně podílet na tvorbě praxe českého kolektivního správce pro práva k hudebním dílům ve vztahu k užitím děl na internetu a v mobilních sítích. Současně jsem měla možnost se podrobně seznámit s názory evropských orgánů, v té době aktuálními, na problematiku kolektivní správy obecně a ve vztahu k užitím předmětů ochrany v prostředí internetu a obdobných technologií. Taktéž jsem se účastnila většiny jednání kolektivních správců na půdě jejich nadnárodních, evropských a celosvětových sdružení, stejně tak jednání kolektivních správců s největšími nositeli práv (nadnárodních hudebních nakladatelství), která se týkala kolektivní správy online práv k hudebním dílům.

Vzhledem k tomu, že kolektivní správa online práv je pouze jednou z částí kolektivní správy, kterou však nelze jednoduše oddělit od celku, považuji za vhodné se v této práci věnovat kolektivní správě autorských práv jako takové a poté se podrobněji věnovat kolektivní správě ve vztahu k online právům. Jak už bylo výše uvedeno, budu se v této práci zaměřovat na kolektivní správu autorských práv k dílům hudebním, neboť pro tuto oblast autorských děl je systém kolektivní správy nejpropracovanější a právě kolektivní správa práv k dílům hudebním je v současné době na rozdíl od jiných oblastí pod drobnohledem evropských institucí.

Na počátku této práce bych taktéž ráda uvedla, že v textu budu pro organizace vykonávající kolektivní správu práv používat jak termín „kolektivní správce“, který odpovídá terminologii současné legislativy, tak termín „ochranná organizace“, který

byl používán předchozí právní úpravou, zákonem č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv k autorskému právu příbuzných, a přestože byl nahrazen termínem novějším, v praxi se stále vyskytuje

2. Vznik a počáteční rozvoj kolektivní správy autorských práv

Počátky kolektivní správy práv se datují do poloviny devatenáctého století, konkrétně do roku 1847, kdy francouzský soud ve sporu autorů, jejichž díla byla užita při jednom z kavárenského koncertu v tehdy velmi populární kavárně Les Ambassadeurs, a této kavárny rozhodl, že autoři mají právo na odměnu za užití jejich děl. Toto průlomové rozhodnutí, které znamenalo, že napříště budou uživatelé povinni zaplatit za užití autorského díla, přimělo autory v roce 1850 k založení provizorního svazu autorů, skladatelů a hudebních nakladatelů.¹ O rok poději se tento profesní svaz přeměnil Společnost autorů, skladatelů a hudebních nakladatelů, Société des auteurs et éditeurs de musique (SACEM). Zúčastněné osoby se také hned na počátku dohodly na poměrném dělení autorských práv mezi všechny členy, tzn. autoři souhlasili s tím, že nakladatelé budou mít podíl na jejich autorských právech a tím i na odměnách. Vznik francouzského SACEMu byl ke konci devatenáctého století a počátku dvacátého století následován založením dalších autorských ochranných společností v Evropě a Severní Americe.

Česká autorská ochranná společnost vznikla v roce 1919 a to v souvislosti se vznikem Československa, přestože první snahy se objevily již na počátku dvacátého století, kdy v roce 1908 uveřejnil JUDr. Löwenbach v časopise Hudební revue text své přednášky, kde navrhoval založení samostatné české ochranné autorské hudební organizace v Praze. V té době byli už někteří

---

¹ zdroj: www.sacem.fr

autoři zastupování německou společností STAGMA se sídlem v Berlíně nebo rakouskou AKM se sídlem ve Vídni. Návrh Dr. Löwenbacha začal být realizován v roce 1918 K.B.Jirákem, který ale narazil na obavy českých autorů, že založení organizace bude nákladné a ohrozí výplaty jejich honorářů.²

Avšak vzhledem ke vzniku Československé republiky, následným souvisejícím změnám v politické a ekonomické situaci, a v neposlední řadě i závazkům Československa k ochraně autorských práv uvedeným v saint-germainské mírové smlouvě, která byla podepsána v roce 1919, došlo nakonec k založení samostatné československé společnosti. Tato byla založena dne 9. října roku 1919 v Praze na valné hromadě skladatelů, spisovatelů a hudebních nakladatelů podle zákona č. 70/1873 ř.z., o společenstvech pro napomáhání živnostem a hospodářství, pod názvem Ochranné sdružení československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů, zapsané společenstvo s ručením obmezeným v Praze.

Autorské společnosti, které vznikaly na konci devatenáctého a na počátku dvacátého století, se musely nejdříve zabývat ve většině případů buď prosazením ochrany autorských práv vůbec nebo zajištěním, aby ochrana práv byla dostatečná. Po zakotvení autorských práv do národních zákonodárství se tyto společnosti začaly zabývat samotným výkonem zejména těch autorských práv, jejichž výkon si autoři nebyli schopni sami zajistit. V té době se jednalo zejména o výkon tzv. provozovacích práv k hudebním dílům.

Vedle ochranných společností spravujících provozovací práva a v souvislosti s technickým rozvojem, který umožnil rozmnožování děl, začaly vedle již založených autorských společností vznikat společnosti, které se zabývaly ochranou tzv. mechanických

---

² Hartmanová D., Kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským str. 12

práv k hudebním dílům. Takto vznikla francouzská SDRM, britská MCPS či rakouská Austromechana nebo americký Harry Fox. V některých státech jako například v Československu nebo Německu byla tzv. mechanická práva spravována již založenou společností pro práva provozovací. Některé z těchto společností byly založeny nebo postupně převzaty hudebními nakladateli (MCPS, Harry Fox, Austromechana).

Společnosti spravující mechanická práva spolupracovaly se svojí národní ochrannou organizací pro práva provozovací. Tato spolupráce se stále více prohlubuje, neboť v mnoha případech uživatel potřebuje pro zamýšlené užívání děl získat oprávnění užít hudební díla od obou organizací. Což platí zejména v případě poskytování oprávnění k užití děl jejich vysíláním a s tím související výroby pořadů, a ve stále se rozvíjejícím užití autorských děl na internetu. V některých případech došlo dokonce sloučení činností do jedné nově založené (např. ve Velké Británii byla vytvořena MCPS-PRS Alliance) nebo sloučení činností do jedné z původních.

Ochranné autorské organizace založené na konci 19. a v počátcích 20. století existují, občas sice pod jiným názvem než byl ten původní nebo v jiné právní formě, dodnes. Například německá GEMA, která se původně jmenovala STAGMA nebo Ochranný svaz autorský, který měl v padesátých letech 20. století podobu lidového družstva, v šedesátých se z něj stala tzv. jiná státní organizace v působnosti ministerstva kultury a v devadesátých letech tato byla přetransformována do občanského sdružení.

Samotná činnost kolektivních správců doznala sice i po stránce právní určitých změn, které se týkaly nejen rozšíření kolektivně spravovaných typů práv díla užít, ale také některých původně zavedených pravidel či principů, které se postupem doby a v souvislosti s vývojem názorů na kolektivní správu, dostaly

do rozporu s právními předpisy, zejména s těmi, které obsahují úpravu ochrany hospodářské soutěže.

3. Mezinárodní spolupráce autorských společností

3.1. Mezinárodní organizace

Autorské společnosti, a to zejména společnosti zabývající se ochranou hudebních děl, poměrně brzy pochopily, že je vhodné, a do budoucna v podstatě nezbytné, spolupracovat s ostatními ochrannými společnostmi z okolních států. Z tohoto důvodu byla v roce 1926 ve Francii založena mezinárodní konfederace společností autorů a skladatelů, Confédération Internationale des sociétés d'auteurs et compositeurs, CISAC. Členy bylo původně 18 evropských společností. V dnešní době má 217 členů, autorských organizací ze 114 zemí světa. Tato organizace byla založena za účelem koordinace práce ochranných společností a prosazování zlepšení ochrany autorských práv. V dnešní době lze její činnost rozdělit do 3 základních oblastí:

- sjednocování pravidel pro činnost ochranných společností. Zejména působí v oblasti vývoje a implementace jednotných databází děl, autorů. Dále zavádí jednotné formáty pro výměnu informací mezi společnostmi, které se týkají vyúčtovaných odměn, sjednocuje základní pravidla pro distribuci odměn za některé typy užití. Vytváří vzorové smlouvy o vzájemném zastupování práv, které mezi sebou uzavírají jednotlivé společnosti, atd.;
- prosazování společných zájmů svých členů u mezinárodních organizací a spolupráce s těmito organizacemi (např. WIPO, UNESCO);
- současně se nemalou měrou podílí na prosazování autorských práv v zemích, kde není dostatečná právní úprava ve vztahu k autorským právům a nebo tato existuje, avšak vynucování práv je nedostatečné.

Vedle CISACu byla založena o tři roky později, tedy v roce 1929 taktéž v Paříži nadnárodní organizace pod názvem Bureau International des sociétés gerant les droits d`enregistrement et de reproduction mecanique (BIEM), Úřad pro registraci a práva k pořizování rozmnoženin. Organizace sdružovala pouze ochranné společnosti, které spravovaly mechanická práva k hudebním dílům. Jeho původní náplní bylo udělování souhlasů k pořizování rozmnoženin děl. Tato činnost však přešla v roce 1968 na národní kolektivní správce a BIEM se tak stal pouze zastřešující organizací sdružující národní kolektivní správce práv autorských mechanických. V dnešní době sdružuje 46 společností z 43 zemí.

V roce 1990 byla založena organizace pod názvem GESAC, Groupement Europeen des societes d`auteurs et compositeurs, se sídlem v Bruselu. GESAC byl založen za účelem obhajoby společných zájmů evropských kolektivních správců u evropských institucí a v současné době se zabývá již v podstatě pouze problematikou kolektivní správy práv k hudebním dílům.

3.2. Reciproční smlouvy

Spolupráce mezi jednotlivými společnostmi je založena na dvoustranných smlouvách o vzájemném zastoupení a o ochraně autorských práv (tzv. reciproční smlouvy). Tyto smlouvy mezi sebou začaly společnosti uzavírat v první polovině minulého století, přičemž základem k těmto smlouvám byla vzorová smlouva o vzájemném zastupování a ochraně autorských práv, kterou navrhl CISAC. Považuji na tomto místě za významné zmínit, že vzorová smlouva a stejně tak všechny ostatní akty, které CISAC prostřednictvím některého ze svých orgánů přijme (často se jedná o nejrůznější doporučení ve věcech rozúčtování vybraných odměn), nejsou závazné pro členy CISAC, tj. jednotlivé společnosti, ale pouze doporučující.

3.2.1. Obsah původních recipročních smluv

Recipročními smlouvami se smluvní strany vzájemně pověřovaly a doposud pověřují k ochraně a zastupování autorských majetkových práv ke svému repertoáru na území, ve kterém druhý kolektivní správce působí, tzn. často na území jednoho státu (princip teritoriálního výkonu práv). Současně s tímto smluvní strany přijímají závazek chránit a vykonávat autorská majetková práva k dílům v repertoáru druhé společnosti. Smluvní strany v recipročních smlouvách konstatují, že ochrana a zastupování práv bude v souladu s článkem 5 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl uskutečňována podle práva státu, ve kterém pověřená společnost působí, tedy podle práva státu, kde se uplatňuje ochrana práv (princip teritoriality).

Základní zásadou pro výkon autorských majetkových práv je zastupování všech nositelů práv za stejných podmínek bez ohledu na to, zda se jedná o nositele práv zastoupeného přímo kolektivním správcem na základě smlouvy o zastupování nebo na základě reciproční smlouvy uzavřené s jinou organizací. Princip rovného přístupu ke všem nositelům práv se uplatní nejen v případě samotného výkonu majetkových práv, tzn. udělování oprávnění k užití děl a výběru odměny, ale i v případě rozúčtování vybraných odměn.

Pro případy rozúčtování odměn se princip rovného přístupu uplatní pouze v případě, že je uzavřena reciproční smlouva, která zavazuje smluvní strany k výměně vybraných autorských odměn za díla, která spadají do repertoáru pověřující společnosti. Tento typ reciproční smlouvy se někdy také označuje jako smlouva typu A. Vedle smluv typu A existují smlouvy typu B, které obsahují vzájemné pověření k výkonu správy, pokud jde o udělování souhlasů a výběr odměn, ale již nezavazují pověřenou společnost k tomu, aby při distribuci odměn brala v potaz repertoár pověřující společnosti.

Dalším do nedávné minulosti významným prvkem recipročních smluv byla výhradnost. Tato výhradnost se vztahovala jak na území, ve kterém pověřovaný kolektivní správce působil, tak na osoby, které byly občany tohoto státu. Výhradní pověření k ochraně a zastupování autorských práv spočívalo v závazku pověření výkonem práv pouze jednu společnost pro příslušné území a současně povinnosti zdržet se jakýchkoliv zásahů směřujících k ochraně jeho vlastního repertoáru na tomto území. Stejně tak se pověřující správce zavazoval zdržet se přijímání do zastupování nositelů práv, kteří jsou občany státu, na jehož území působí pověřený kolektivní správce.

3.2.2. Změny v recipročních smlouvách

V důsledku vzniku satelitního vysílání, které přesahovalo hranice jednoho státu, byla v roce 1987 doplněna vzorová reciproční smlouva CISACu. Změna reciproční smlouvy, která se však vztahovala pouze na satelitní vysílání, spočívala v možnosti pověřeného kolektivního správce udělit oprávnění k výkonu práva užít díla jejich vysíláním prostřednictvím družice nejen na území státu, odkud je veden signál směrem na družici, ale i na území všech států, které signál pokrývá, tj. signál, který byl pod vedením téhož vysílatele a na jeho odpovědnost dopraven zpět směrem k zemi. Porušení principu teritoriálního výkonu práv se týká pouze přímého satelitního vysílání a nikoliv např. přenosu tohoto vysílání třetí osobou.

Osobou, která byla oprávněna udělit toto oprávnění je kolektivní správce, který působil v zemi, ze které byl veden signál směrem na družici. Přestože podle všech informací nebylo uzavřeno mnoho dodatků ke stávajícím smlouvám resp. mnoho nových recipročních smluv reflektujících tuto změnu, postupovaly ve smyslu dodatku v podstatě všechny ochranné evropské společnosti.

V předchozích částech této práce je uvedeno, že jedním z významných prvků recipročních smluv bylo ustanovení o výhradnosti. Ujednání o exklusivitě nebyla obsažena pouze v recipročních smlouvách, které se uzavíraly s americkými společnostmi, na něž se vztahovala právní úprava pravidel hospodářské soutěže obsažená v tzv Shermanově zákoně (Sherman Act – Kniha 15 Kodexu USA §§1-7). Shermanův zákon zakazuje již samotné nabytí monopolního postavení. V roce 1941 tak žalovalo americké Ministerstvo spravedlnosti společnosti ASCAP a BMI za to, že jejich smlouvy (smlouvy o zastupování s nositeli práv) nezákonně omezují trh. V rámci soudního smíru pak obě společnosti mimo jiné souhlasily s tím, že napříště nebudou požadovat po nositelích práv výhradní pověření k výkonu jejich práv, a tito že budou moci udělovat souhlasy k užití jejich děl. Při uzavírání recipročních smluv pak americké společnosti aplikovaly toto pravidlo i na vztahy s ostatními ochrannými organizacemi jakožto zástupců nositelů práv.³

V Evropě respektive v zemích Evropské Unie začal být princip výhradnosti recipročních smluv a s tím spojená povinnost zdržet se jednání směřující k výkonu práv na území pověřované společnosti opouštěn až na počátku současného století. V té době již existovalo několik rozhodnutí Evropské Komise a Evropského soudního dvora, ve kterých ani Komise ani Soud nepřistoupily⁴ na to, že by mohlo být použití soutěžního práva ES vůči ochranným organizacím autorským omezeno aplikací článku 86 Smlouvy o ES vztahující se na podniky pověřené správou služeb obecného ekonomického zájmu, kterým stát za tímto účelem poskytuje zvláštní nebo dokonce výlučná práva.⁵

³ Hartmanová D., Kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským, str. 106

⁴ např. případy GEMA 125/1972, GVL v. Komise 7/1982, BRT v. SABAM a Fonior 127/73

⁵ Svoboda P., Vliv autorskoprávní teritoriality na vývoj evropského práva, str. 50

Přestože se všechna rozhodnutí Komise i Soudu týkala doposud vždy pouze činnosti kolektivních správců uvnitř jednoho státu, přistoupili správci ke změně recipročních smluv, a to prostřednictvím dodatků k těmto smlouvám. Reciproční smlouvy se tak z výhradních změnily na nevýhradní. Současně s tím byly vypuštěny klauzule zabraňující pověřujícímu správci vykonávat jakoukoliv činnost na území pověřovaného správce. V návaznosti na tuto změnu recipročních smluv bylo nejdříve modifikováno a později zcela vyjmuto ustanovení omezující společnost při přijímání osob do zastupování s ohledem na jejich státní příslušnost nebo sídlo v případě právnické osoby.

Tyto změny recipročních smluv proběhly nikoliv jako reakce na rozhodnutí Evropské komise v této věci. Naopak, anglická společnost PRS, v roce 1994 zaslala Evropské komisi vzorovou reciproční smlouvu CISAC, která obsahovala všechna výše popsaná ujednání, tzn. výhradnost, teritoriální omezení pověření a ujednání vazující přijetí do zastupování na státní občanství, k notifikaci. Evropská komise zaslala v roce 1999 anglické společnosti „comfort letter“, kterým sděluje, že nemá námitek proti pravidlům obsaženým ve smlouvách⁶.

I přes výše popsané změny je vzájemná spolupráce kolektivních správců i nadále postavena na principu teritoriálního výkonu majetkových práv kolektivně spravovaných, to znamená, že kolektivní správci se v recipročních smlouvách vzájemně pověřují ke správě svých repertoárů pouze pro území, ve kterém pověřovaný správce tradičně působí (výjimku tvořili dodatky k recipročním smlouvám vztahující se na užití v síti internet a mobilních sítích). Této praxi současně odpovídá i stávající platná legislativa v mnoha členských státech EU. Reciproční smlouvy již neobsahují výhradní pověření k výkonu práv na území státu, ve

⁶ Oproti tomu srov. řízení proti CISAC a jeho členům po porušení pravidel uvedených v článku 81 odst. 1 Smlouvy o založení ES, COMP/C2/38.698.

kterém pověřovaný správce působí. Na praxi kolektivních správců to však ve vztahu k uživatelům v podstatě nic nezměnilo. Kolektivní správci i nadále toto pravidlo dodržují a v zásadě neudělují oprávnění k výkonu práva dílo užít na území jiného státu než v jakém působí.

3.2.3. Vývoj spolupráce v oblasti mechanických práv

Poněkud odlišná je situace v oblasti kolektivní správy tzv. mechanických práv, tj. práv pořizovat rozmnoženiny na jakýkoliv nosič zvuku a zvuku a obrazu za účelem následného rozšiřování těchto nosičů.⁷ I zde, stejně tak jako v případě provozovacích práv, byla a doposud stále je spolupráce kolektivních správců založena na recipročních smlouvách, které jsou v souladu s článkem 5 Revidované Bernské Úmluvy a v některých případech i s národní legislativou, založeny na principu teritoriality. Stejně tak jako reciproční smlouvy vztahující se na práva provozovací, jsou tyto taktéž smlouvami výhradními s vymezením teritoria, na které se pověření udělené smlouvou vztahuje. Vzorovou reciproční smlouvu pro mechanická provozovací práva koncipovala společnost BIEM. Ani text této smlouvy však není pro kolektivní správce závazný a smluvní strany si text často upravují dle vlastní dohody.

V souladu s výše popsaným stavem uživatel získával licenci k pořízení rozmnoženin hudebních děl na nosiče zvuku a následnému rozšiřování nosičů avšak pouze na území státu, ve kterém získal oprávnění. V případě vývozu nosičů do jiného státu tudíž musel doplatit rozdíl autorské odměny, kterou již zaplatil ve státě původním a odměnou, kterou by zaplatil ve státě, kde měl v úmyslu distribuovat nosiče. Tato praxe byla přezkoumávána Evropským soudním dvorem v rámci řízení o předběžné otázce

---

⁷ v českých podmínkách užití dle §§ 13 a 14 zákona č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů

roku 1981.⁸ Evropský soud dospěl k závěru, že výše popsaná praxe je sice v souladu s právní úpravou Německa, která opravňovala německého kolektivního správce, GEMA, jakožto výhradního držitele práva dílo užít rozšiřováním jeho rozmnoženin na nosičích zvuku (gramofonových desek) pro německý trh, avšak je v rozporu s jí nadřazenou právní úpravou obsaženou v člancích 30 a 36 Smlouvy o Evropském hospodářském společenství upravující volný pohyb zboží, tedy i nosičů zvukových záznamů.

V devadesátých letech byl do oblasti kolektivní správy mechanických práv vnesen prvek konkurence a to mezi jednotlivými společnostmi navzájem. Průkopníkem v tomto směru byla anglická společnost MCPS, která uzavřela se společností Polygram centrální licenční smlouvu, kterou byl udělen souhlas k pořízení rozmnoženin hudebních děl z celosvětového repertoáru na zvukové záznamy a současně souhlas k rozšiřování těchto záznamů po celém území Evropské Unie. Po bouřlivých diskuzích mezi největšími evropskými kolektivními správci a snahách o vyloučení společnosti MCPS z BIEM dospěli všichni kolektivní správci působící v té době na území Evropské Unie spolu s nejvýznamnějšími nositeli práv (hudebními nakladatelstvími) k dohodě o spolupráci v této oblasti (tzv. Canneská dohoda), která po uplynutí platnosti v roce 2002 byla nahrazena Canneskou rozšířenou dohodou (The Cannes Extension Agreement).

Canneské rozšířené dohody se účastní 13 kolektivních správců z Evropské Unie⁹ a 5 největších hudebních nakladatelství.¹⁰ Dohody umožňují kolektivním správcům, kteří jsou smluvními stranami, udělovat oprávnění k užití repertoáru všech

⁸ rozsudek ESD ze dne 20.1.1981 MUSIK-VERTRIEB MEMBRAN vs. GEMA a K-TEL INTERNATIONAL vs. GEMA, spojené případy 55/80 a 57/80

⁹ AEPI, AUSTRO-MECHANA, BUMA/STEMRA, GEMA, MCPS/PRS, NCB, SABAM, SACEM/SDRM, SGAE, SIAE, SPA, SUISA

¹⁰ BMG Music Publishing, EMI Music Publishing, MCA Music Publishing, Polygram International Music Publishing, SONY/ATV Music Publishing, Warner Chappell Music

ostatních správců, členů dohody pro území celé Evropské Unie. Součástí dohody jsou i pravidla pro udělování slev výrobcům záznamů, pravidla pro distribuci vybraných odměn a limity pro režijní srážky kolektivních správců. Jak Canneská, tak Canneská rozšířená dohoda byly projednány Evropskou komisí a vyjma drobných připomínek shledány jako v souladu s pravidly hospodářské soutěže.¹¹

4. Kolektivní správa v České republice

4.1. Prameny práva

Kolektivní správa práv je v současnosti upravena zákonem č.121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen Autorský zákon nebo AZ), přičemž kolektivní správou autorských práv, stejně tak jako práv souvisejících s autorským právem, se detailně zabývá hlava IV. Autorského zákona.

Autorský zákon jakožto, *lex specialis*, neřeší všechny otázky, které mohou vzniknout ve vztazích správce a nositelů práv nebo uživatelů, v takovém případě je třeba použít zákon č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, občanský zákoník (dále v textu jen občanský zákoník nebo OZ). V případě dohody smluvních stran v intencích ustanovení § 262 zákona č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, obchodní zákoník (dále v textu jen obchodní zákoník nebo ObchZ), je možné na otázky neupravené AZ aplikovat i obchodní zákoník. Toto ujednání bude patrně přicházet v úvahu pouze mezi kolektivním správcem a uživatelem, i když vyloučeno není ani v případě nositelů práv, a to zejména hudebních nakladatelství. V praxi však k aplikaci obchodního zákoníku na vztahy mezi kolektivním

---

¹¹ případy COMP/38.698 Canneská dohoda a COMP/38.772 Canneská rozšířená dohoda

správcem a uživatelem či nositelem práv v současné době nedochází.

Oblast kolektivní správy je regulována i dalšími právními předpisy, které se vztahují nejen na oblast kolektivní správy a vztahy s ní související. Těmito předpisy jsou Ústava České republiky, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Listina základních práv a svobod, jakožto základní předpisy, a dále např. zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sdružování občanů) nebo zákon č. 143/2001, o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochraně hospodářské soutěže nebo ZOHS).

4.2. Činnost státu v oblasti kolektivní správy

Kolektivní správu práv lze vykonávat pouze na základě oprávnění, které uděluje Ministerstvo kultury. V souladu s Autorským zákonem uděluje Ministerstvo oprávnění vždy pouze jednomu subjektu pro jeden druh předmětu ochrany resp. jeden druh děl. V důsledku této úpravy získává každý kolektivní správce monopolní postavení, které s sebou přináší výhody i nevýhody a to jak pro nositele práv tak pro uživatele. Nejen existence monopolního postavení vyvolává nezbytnost zajištění řádné kontroly ze strany státu tak, aby kolektivní správci postupovali v souladu s právními předpisy, které se na jejich činnost vztahují. Povinnosti kolektivních správců jsou stanoveny zejména v ustanovení § 100 AZ a to jak ve vztahu k nositelům práv tak ve vztahu k uživatelům.

Orgánem pověřeným k výkonu dozoru nad kolektivní správou je Ministerstvo kultury (§ 103 AZ). Ministerstvo je v souvislosti s výkonem dozoru oprávněno požadovat informace potřebné k výkonu dozoru, zjišťovat, zda nedochází k porušování povinností uložených tímto zákonem a ukládat při zjištění závad

v dodržování tohoto zákona povinnost k nápravě. V případě zjištění závad při dodržování povinností stanovených autorským zákonem, je Ministerstvo oprávněno ukládat povinnost k nápravě ve stanovené přiměřené lhůtě a pokuty a to až do výše 500.000,-Kč, přičemž tato pokuta může být uložena i opakovaně. Vybrané pokuty jsou příjmem Státního fondu kultury České republiky. Uložením povinnosti k nápravě a případně i pokuty však není dotčena odpovědnost podle jiných právních předpisů.

Tímto předpisem je například zákon o ochraně hospodářské soutěže, který v § 2 odst. 1 definuje soutěžitele jako právnickou nebo fyzickou osobu, jejich sdružení a jiné formy seskupování, a to i v případě, že tato sdružení nebo seskupení nejsou právníckými osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, přičemž není podstatné, zda se jedná o podnikatele či nikoliv. Zákon vymezuje okruh soutěžitelů, na které se tento neaplikuje, těmi jsou zejména osoby, které poskytují služby obecného hospodářského významu. V minulosti se několikrát snažili kolektivní správci přesvědčit Evropskou komisi a následně v některých případech i Evropský soudní dvůr o tom, že i kolektivní správa spadá do této kategorie. Názor byl oběma institucemi odmítnut.

Při aplikaci ZOHS je však třeba vzít v úvahu § 97 odst. 8 AZ, který stanoví, že dohody o sdružení nositelů práv v osobě kolektivního správce ani dohody o vzájemném pověření tuzemských nebo tuzemských a zahraničních správců k výkonu kolektivní správ, nejsou dohodami narušujícími hospodářskou soutěž. Z tohoto důvodu se na kolektivní správu a činnost kolektivních správců neuplatní ustanovení Hlavy II. ZOHS. Totéž ale neplatí pro ostatní ustanovení ZOHS, ze kterých je nejvýznamnější úprava obsažená v Hlavě III zákona o hospodářské soutěži, jež se věnuje dominantnímu postavení soutěžitelů na trhu a jeho zneužívání, které je zakázáno.

Dominantní postavení na trhu má soutěžitel nebo společně více soutěžitelů (společná dominance), kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích (§ 10 ZOHS). Zákon dále stanoví pravidla, která se uplatní při posuzování tržní síly soutěžitele či soutěžitelů. V případě kolektivních správců jakožto organizací s monopolním postavením ze zákona nevznikají samozřejmě žádné pochyby o tom, že jsou v dominantním postavení vůči ostatním soutěžitelům či spotřebitelům. Samotné dominantní či monopolní postavení není porušováním pravidel hospodářské soutěže, tímto se stává až zneužívání tohoto postavení. Zneužívání dominantního postavení je zákonem zakázáno. Co je takovým zneužíváním definuje § 11 ZOHS demonstrativním výčtem.

Z tohoto výčtu se může kolektivní správce dopustit například přímého nebo nepřímého vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu, které budou v době uzavření smlouvy v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění (§ 11 odst. 1 písm. a) ZOHS). Nepřiměřené smluvní podmínky přitom může vyžadovat jak po nositelích práv, (např. podmiňováním uzavření smlouvy o zastupování svěřením i práv, jejichž správa nemá žádný či mizivý užitek pro samotného nositele práva), tak po uživatelích, (např. podmiňováním udělení licence zaplacením nepřiměřeně vysoké autorské odměny).

Kolektivní správce může svým jednáním naplnit i podstatu § 11 odst. 1 písm. c) ZOHS, který za zneužívání dominantního postavení považuje uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu, jimiž jsou tito účastníci v hospodářské soutěži znevýhodňováni. I v tomto případě se kolektivní správce může takového jednání dopustit jak vůči nositelům práv tak vůči uživatelům. Za zneužití dominantního postavení je považováno i odmítnutí poskytnutí přístupu jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití

předmětů duševního vlastnictví, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži (§ 11 odst. 1 písm. f) ZOHS).

V případě, že ÚHOS v řízení zjistí, že došlo ke zneužití dominantního postavení, pak tuto skutečnost uvede do svého rozhodnutí a do budoucna takové jednání zakáže. Úřad může také uložit, aby účastník nebo účastníci splnili opatření, která sami navrhli, pokud tato jsou dostatečná pro ochranu hospodářské soutěže a odstraní se závadný stav. Za úmyslné nebo nedbalostní jednání, které je ZOHS zakázáno může Úřad uložit pokutu až do výše 10.000.000,-Kč nebo do výše 10% z čistého obrátu dosaženého za poslední ukončený kalendářní rok.

Z výše uvedeného výčtu možných zneužití dominantního resp. monopolního postavení ze strany kolektivního správce lze zjistit, že některá porušení zákona o hospodářské soutěži jsou současně i porušením povinností dle zákona autorského. Tímto také lze dospět k závěru, že státní dozor se může v některých případech překrývat. Ze současné praxe si však dovoluji poznamenat, že státní dozor nad kolektivní správou, možná právě díky ne úplně jasně rozdělným pravomocem na tomto úseku, není vždy řádně vykonáván. V budoucnu by bylo patrně třeba zvážit přesnější stanovení výkonu dozoru ze strany státu, tak jak je tomu například v Rakousku nebo v Nizozemsku, kde pro každého kolektivního správce je Ministerstvem pro vzdělávání, vědu a kulturu jeden státní komisař, který detailně dohlíží na jeho činnost.¹²

4.3. Definice kolektivní správy práv

Kolektivní správu práv definuje Autorský zákon v § 95 odst. 2 AZ jako zastupování většího počtu osob, jimž přísluší majetkové právo autorské nebo majetkové právo související nebo ze zákona oprávnění k výkonu práv k dílům nebo ze smlouvy výhradní

¹² Hladký J., Kratochvíl J., K první novele autorského zákona, Právní rozhledy 5/2005

oprávnění k výkonu práva kolektivně spravovaného pro celou dobu ochrany trvání majetkových práv a alespoň pro území ČR s právem poskytnout podlicenci (jinak také nositelé práv), k jejich společnému prospěchu, a to při výkonu jejich majetkových práv jak k dílům již zveřejněným tak i ke zveřejnění nabídnutým za předpokladu, že jiný než kolektivní výkon je nedovolený nebo neúčelný.

Základní definiční znaky kolektivní správy tedy jsou:

1. zastupování většího počtu nositelů autorských majetkových práv
2. společný prospěch nositelů práv
3. účelnost kolektivního výkonu práv.

Autorský zákon dále stanoví, že kolektivní správa není podnikáním, lze ji vykonávat jen na základě oprávnění od Ministerstva kultury, které oprávnění udělí, jen pokud nebude již uděleno oprávnění jinému subjektu.

Základním předpokladem pro existenci kolektivní správy práv jsou osoby, pro které je možno správu vykonávat. Těmi jsou již výše uvedení nositelé práv, tedy osoby, kterým přísluší autorské majetkové právo. V oblasti práv autorských k hudebním dílům mohou být nositeli práv: autor, dědic po autorovi a další osoby, které získají práva od autorů nebo dědiců.

Autorem se stává fyzická osoba, která vytvoří svou vlastní tvůrčí činností dílo splňující znaky stanovené pro autorská díla v § 2 odst. 1 AZ, tedy jedinečné dílo vyjádřené v objektivně vnímatelné podobě. Autorské právo, které se skládá z práv osobnostních a majetkových, autorovi vzniká okamžikem vytvoření díla. Trvání autorského majetkového práva je upraveno § 27 AZ. Tento stanoví, že autorské právo trvá po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Při posuzování trvání autorského majetkového práva je třeba vzít v potaz případné spoluautorství (§ 27

odst. 2), zveřejnění díla anonymního či pseudonymního (§ 27 odst. 3).

Autorská majetková práva jsou předmětem dědictví. Na dědice tato práva přechází v okamžiku smrti zůstavitele (§ 460 OZ). Nakládat s právy však může až v okamžiku nabytí právní moci usnesení, kterým se potvrzuje vypořádání dědictví soudem. V průběhu dědického řízení spravuje kolektivní správce autorská majetková práva, která jsou předmětem dědictví, v souladu se smlouvou o zastupování se zůstavitelem nebo podle zákona v případě, že se jedná o práva povinně či quasi povinně kolektivně spravovaná, s tím, že autorské odměny vybrané za užití předmětných děl shromažďuje na kontě autora. K vyplácení dochází po právní moci rozhodnutí soudu.

Autorské majetkové právo může získat také osoba, která zveřejní dílo doposud nezveřejněné autora, k jehož dílům již práva autorská uplynula (§ 28 odst. 2). Takovéto osobě náleží pouze majetková práva a to ve stejném rozsahu, v jakém by náležela samotnému autorovi, pokud by majetková práva k dílu ještě trvala. Tato výjimka z režimu volného díla byla do Autorského zákona zakotvena v souladu s článkem 4 Směrnice rad Evropských společenství č. 93/98/EHS o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných.¹³

Dalšími osobami, které mají způsobilost být zastupované kolektivním správcem jsou osoby, jímž přísluší ze zákona oprávnění k výkonu autorských majetkových práv. Těmito mohou být především zaměstnavatelé v případě tzv. zaměstnaneckých děl. AZ v § 58 odst. 1 stanoví, že zaměstnavatel vykonává autorská majetková práva k dílům, která vytvořil zaměstnanec v rámci plnění svých pracovních povinností. Tato úprava je dispozitivní, přesto ale znamená posílení pozice zaměstnavatele. Zaměstnavatel mů-

---

¹³ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křestianová V., Autorský zákon komentář a předpisy související, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2005 str. 122

že s ohledem na toto ustanovení být v některých případech vůči kolektivnímu správci ve dvojitěm postavení, jako nositel autorského práva a jako uživatel děl, tedy plátce autorské odměny (v případě vysílatelů, pro které pořady opatřují hudbou zaměstnanci ve pracovním poměru).

Poslední skupinou osob, které mají způsobilost být zastupován kolektivním správcem, představují osoby, které prostřednictvím licenčních smluv získávají oprávnění k výkonu kolektivně spravovaného práva po celou dobu ochrany, alespoň pro území České republiky, a s právem poskytnout podlicenci. Nejčastěji se jedná o hudební nakladatele. Uzavřením takovéto smlouvy právo autora nezaniká, je pouze povinen strpět zásah do svého práva v rozsahu stanoveném smlouvou (§12 odst. 2AZ). I v případě, že výhradní licenční smlouva umožňuje i nadále osobní výkon práva autorovi, bude nositelem práv nabyvatel licence. V případě, že výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít je poskytováno na dobu kratší než je doba ochrany nebo není splněna jiná podmínka stanovená v § 95 odst. 2 písm. c), nezískává nabyvatel způsobilost být zastupován kolektivním správcem. Je-li takový nabyvatel zastupován kolektivním správcem, měl by být zastupován nikoliv v rámci kolektivní smlouvy, ale např. činnosti agentážní.¹⁴

Autorský zákon č. 121/2000 Sb. rozšířil kolektivní výkon práv z děl zveřejněných i na díla ke zveřejnění nabídnutá. Za tyto se považuje dílo, které nositel práva písemně oznámí příslušnému kolektivnímu správci za účelem zařazení tohoto díla do rejstříku ochrany. Tímto okamžikem se dílo stává součástí repertoáru správce a může jej po získání souhlasu od kolektivního správce užít kdokoli. Nová úprava však nevylučuje, aby si první uživatel díla, například ten, na jehož objednávku je dílo vytvoře-

---

¹⁴ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křešťanová V., Autorský zákon komentář a předpisy související, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2005, str. 254

no, nezajistil oprávnění k prvnímu užití nebo-li zveřejnění díla přímo od autora. Bude-li mít uživatel zájem o výhradní licenci k prvnímu užití, je potřeba, aby autor zajistil, že dílo nebude po stanovenou dobu užito někým dalším. V praxi je toto možné pouze pozdržením přihlášení díla do repertoáru kolektivního správce.

Nezbytným předpokladem pro kolektivní výkon práv je jeho účelnost a dovolenost resp. nedovolenost vykonávat příslušná práva jinak než kolektivně (tzv. povinně kolektivně spravovaná práva). Vzhledem k podmínce účelnosti kolektivního výkonu práv není překvapující, že kolektivní správa se uplatňuje zejména u těch druhů děl, která lze díky technice užívat v jednom okamžiku neurčitým počtem uživatelů a současně v rozsáhlém ne vždy přesně definovaném množství jedním uživatelem. Typickým příkladem majetkových práv k dílům, kde je jeho výkon kolektivním správcem účelný a současně prospěšný všem stranám, tedy jak nositelům práv, tak uživatelům, jsou práva veřejného provozování k hudebním dílům s textem i bez textu.

Kolektivní správa ale postupně pronikla i do oblastí, kde je její existence ne vždy zcela účelná a poměrně neobvyklá. Do takové kategorie se řadí, např. tzv. synchronizační práva. Pojem synchronizační práva označuje oprávnění k zařazení díla resp. jeho rozmnoženiny do audiovizuálního díla. K tomuto zařazení je podle stávající platné úpravy potřeba souhlasu autora díla (§ 63 odst. 2 AZ). Kolektivní správce pro autorská práva k hudebním dílům v současné době vykonává tato práva v rámci své dobrovolné kolektivní správy. Při této činnosti se opírá o smlouvy o zastupování autorských majetkových práv a oprávnění od Ministerstva kultury ze dne 28.2.2001 čj.4449/2001 a to konkrétně o oprávnění pod bodem II. písm. a).¹⁵ Vzhledem k tomu, že práva

¹⁵ právo na rozmnožování a rozšiřování a rozšiřování zvukových záznamů hudebních děl s textem i bez textu zvukově obrazových záznamů, pokud jde o jejich hudební složku, podle §§ 13 a 14

uvedená pod tímto bodem licence nekorespondují s oprávněním, které je při užití hudebních děl jejich zařazením do audiovizuálního díla nutno udělit, resp. získat v případě uživatele, je tato praxe kolektivního správce minimálně diskutabilní.

Problematickým pro kolektivního správce by mohlo být i dodržení ustanovení § 64 odst.2 AZ, které ukládá autorovi díla audiovizuálně užitého povinnost neudělit souhlas se zařazením díla audiovizuálně užitého do jiného audiovizuálního díla a to po dobu 10-ti let od udělení oprávnění.

Vyjma právních úskalí naráží výkon tohoto práva kolektivním správcem na některé další problémy, z nichž nejvýznamnější je sjednání odpovídající výše autorské odměny. Kolektivní správce je totiž povinen mít sazebník autorských odměn. Tato jeho povinnost se vztahuje i na výkon práv synchronizačních. V praxi pak dochází k situaci, kdy aplikace sazebníku je v některých případech pro nositele práv nevýhodná a nebo naopak pro uživatele neakceptovatelná.

Domnívám se, že jak právo, tak praxe v případě synchronizačních práv dokazují, že jejich výkon prostřednictvím kolektivního správce není příliš vhodný, neboť v drtivé většině těchto případů se nejedná o výkon práv kolektivní, nýbrž individuální.

Druhým, a zcela jistě nikoliv posledním případem, zavedení kolektivní správy práv tam, kde je tento způsob výkonu práv neobvyklý a možná dokonce nevhodný, je ze Slovenska, kde LITA, autorská společnost (kolektivní správce pro autorská majetková práva povinně i dobrovolně kolektivně spravovaná k dílům literárním, dramatickým, hudebně dramatickým, audiovizuálním, choreografickým, fotografickým, dílům výtvarného umění, dílům architektonickým a užitého umění) získala oprávnění k výkonu dobrovolné kolektivní správy práva veřejného provozování hudebně dramatických děl jakýmkoliv způsobem, tj. včetně diva-

delního provedení. Toto právo je přitom právem tradičně neko-
lektivně spravovaným.

Kromě pozitivního vymezení kolektivní správy obsahuje au-
torský zákon vymezení negativní, které stanovuje činnosti, jež
nelze považovat za výkon kolektivní správy a to v § 95 odst. 3
AZ. Za kolektivní správu se podle tohoto ustanovení nepovažuje
zprostředkování uzavření licenční smlouvy nebo jiné smlouvy, ať
už půjde o zprostředkování smlouvy mezi nositelem práv a uži-
vatelem nebo uživatelem a kolektivním správcem. V později
jmenovaném případě sice nelze samotné jednání o uzavření
smlouvy považovat za výkon kolektivní správy, ale licenční či jiná
smlouva uzavřená mezi uživatelem a kolektivním správcem bude
podléhat příslušným ustanovením o kolektivní správě. Výkonem
kolektivní správy není též příležitostné či krátkodobé zastupování
majetkových práv autorských a s autorským právem souvisejí-
cích, nejedná-li se o práva povinně kolektivně spravovaná. Za
kolektivní správu nelze považovat ani dlouhodobé zastupování
většího počtu osob (nositelů práv k stejným druhům děl) při vý-
konu některého dobrovolně kolektivně spravovaného práva, po-
kud k této činnosti není z jakéhokoliv důvodu uděleno oprávnění
k výkonu kolektivní správy (§ 97 odst. 1 AZ).

4.4. Účel kolektivní správy

Kolektivní správa plní v současné době dva základní účely:

- umožňuje kolektivní uplatňování a ochranu jednotlivých ma-
jetkových práv k určitým druhům zveřejněných nebo ke zveřej-
nění nabídnutých děl nebo jiných předmětů ochrany pro nositele
práv, u kterých by bylo nevhodné, ne-li nemožné, uplatňo-
vat svá práva jinak než prostřednictvím společného zástupce;
- zajišťuje veřejnosti poměrně jednoduchým způsobem zpří-
stupnění děl, často všech děl (tzn. nejen českých ale i zahranič-
ních) jednoho druhu nebo jiných předmětů ochrany a to

prostřednictvím jedné hromadné eventuálně kolektivní smlouvy, kterou uživatel uzavře s příslušným kolektivním správcem. Potencionální uživatel tak nemusí složitě zjišťovat, kdo je vlastně oprávněn udělit oprávnění k výkonu práva dílo užit u každého jednotlivého díla.

Kromě administrativní náročnosti a mnohdy i nemožnosti získat jednotlivá oprávnění od individuálních nositelů práv je třeba říci, že kolektivní výkon práv umožňuje poskytovat souhlas o užití za nižší autorskou odměnu, než za jakou by byl schopen jej poskytovat individuální nositel práv, a to v důsledku daleko nižších nákladů, které jsou vynaloženy na výkon konkrétního práva prostřednictvím společného zástupce nositelů práv, kolektivního správce.

4.5. Podmínky pro získání oprávnění

Jsou-li v případě konkrétního druhu děl nebo jiných předmětů ochrany splněny základní předpoklady pro výkon autorských majetkových práv, může právnická osoba se sídlem na území České republiky, ve které se přímo nebo prostřednictvím třetí osoby sdružují nebo účastní nositelé práv (§97 odst. 2 AZ) požádat o vydání oprávnění od Ministerstva kultury. Oprávnění vydá Ministerstvo pouze na žádost a získá jej osoba, která splní všechny podmínky pro jeho vydání. Na oprávnění však není právní nárok.

Žádost musí obsahovat identifikační údaje žadatele, označení jeho statutárního orgánu, údaje o osobách, které jsou jeho členy, a způsob jednání orgánu. Žadatel musí vymezit okruh práv, která má zájem kolektivně spravovat, a vymezit druh děl nebo jiný předmět ochrany, ke kterým má zájem práva spravovat (§ 98 odst. 2 AZ). Součástí žádosti pak musí podle § 98 odst. 3 AZ být například seznam nositelů práv, kteří mají zájem o ko-

lektivní správu svých práv žadatelem, vzorový návrh smlouvy o zastupování, návrh sazebníku odměn, návrh rozúčtovacího řádu.

Bude-li žádost splňovat všechny náležitosti, které jsou uvedené v § 98 odst. 2 a 3, a současně bude žadatel splňovat předpoklady pro zajištění řádného výkonu práv, udělí Ministerstvo oprávnění. Toto však neplatí v případě, kdy výkon práv prostřednictvím kolektivního správce bude v daném případě neúčelný nebo již bylo oprávnění ve vztahu k příslušnému právu a druhu děl uděleno jinému žadateli.

4.6. Zákonný monopol kolektivního správce

Zakotvením podmínky neexistence oprávnění k výkonu kolektivní správy ve vztahu ke konkrétním druhům děl a právům pro udělení oprávnění žadateli (§ 98 odst. 6 písm. c) AZ) se potvrzuje již tradičně existující monopolní postavení kolektivních správců, přičemž toto postavení měli kolektivní správci již od počátku své činnosti a to nejprve faktické, později se jednalo o monopolní postavení ze zákona.

Monopolní postavení kolektivního správce bylo zakotveno poprvé ve třicátých letech dvacátého století, kdy bylo tehdejší Ministerstvo školství a národní osvěty oprávněno přiznat výhradné právo na území republiky Československé udíletí svolení:

1. k veřejnému nedivadelnímu provozování chráněných hudebních děl s textem i bez textu a k veřejnému přednesu takových děl nástroji nebo jejich zařízeními určenými k mechanickému přednesu,
2. k užití takových děl k přenesení na nástroje nebo na jejich zařízení určené k mechanickému přednesu,
3. k šíření takových děl rozhlasem nebo jinými technickými prostředky,

a výhradné právo vybírat za udělení svolení honorář. Zákon ale dále stanovil, že toto výhradní oprávnění se nevztahuje na případy, kdy svolení dává sám původce nebo jeho dědic.

V padesátých letech minulého století pak princip výhradního zastoupení zůstal zakotven s tím, že právní úprava nedávala nositelům práv možnost poskytování oprávnění k výkonu práva díla užít. Změna v tomto směru přišla až se zákonem č. 89/1990 Sb., který s účinností od 1.6.1990 odstranil ze zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon) ustanovení zakotvující výhradní postavení ochranných organizací a doplnil zákon o výslovné zakotvení práva autorů a ostatních nositelů práv vykonávat svá autorská práva bez prostřednictví ochranných organizací.¹⁶

Vedle zákonného monopolu v oblasti kolektivní správy, existuje v některých evropských zemích monopol pouze faktický a to například v Německu nebo v Rakousku. V obou zemích má oprávnění k výkonu kolektivní správy vyjma původních organizací, tzn. AKM v případě Rakouska a GEMA v případě Německa, další společnost, která však nemá v podstatě žádnou šanci na to, aby pronikla do mezinárodních struktur, tzn. uzavřela reciproční smlouvy se zahraničními společnostmi, a poskytovala tak obdobné služby jako GEMA a AKM.

Oproti tomu v USA monopolní postavení kolektivní správci nemají a ve státě působí 3 ochranné organizace, nejstarší ASCAP, BMI založená vysílateli, kteří odmítali platit ASCAPu podle jejich názoru vysokou autorskou odměnu a založili tudíž novou společnost, do které přijímali nositele práv nespokojené v té době s kvalitou služeb společnosti ASCAP.¹⁷ Třetí organizací je SESAC.

---

¹⁶ Hartmanová D., Kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským

¹⁷ von Hinten-Reed N., Lind R.C., The Development of the Competition in the Music Rights Management Market in Europe

V budoucnu bude patrně vhodné či přímo nezbytné, aby došlo v tomto bodě ke změně Autorského zákona a zákonný monopol kolektivních správců pro konkrétní předměty ochrany nebo druh děl byl odstraněn, a to především s ohledem na vývoj v oblasti kolektivní správy v Evropské Unii.

4.7. Právní forma kolektivního správce

Jak již bylo výše zmíněno, Autorský zákon předepisuje, že kolektivním správcem může být pouze osoba právnická, aniž by dále definoval formu právnické osoby. V současné době jsou všichni v ČR působící kolektivní správci občanskými sdruženími a to podle zákona o sdružování občanů. Je otázkou, zda je tato forma právnické osoby tou nejvhodnější. Zákon o sdružování občanů totiž neobsahuje v podstatě žádnou úpravu, pokud jde například o orgány sdružení, způsob jejich ustavování, odpovědnost jednotlivých orgánů atd. Je tedy pouze na kolektivním správcích respektive na nositelích práv, jaká bude vnitřní struktura sdružení, jak budou rozděleny pravomoci na straně jedné a odpovědnost na straně druhé. Tato volnost má své výhody, ale i nevýhody, a to jak pro samotné nositele práv, tak pro kolektivního správce a v neposlední řadě i pro dozorující orgány.

Domnívám se, že vhodnou formou právnické osoby pro kolektivního správce, jsou i některé typy obchodních společností, které lze založit za jiným účelem než je podnikání, tzn. společnost s ručením omezeným a akciová společnost (§ 56 odst. 1 ObchZ). V úvahu přichází i družstvo, které lze založit nejen za účelem podnikání, ale i pro zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů (§221 odst. 1 ObchZ).

Zahraniční kolektivní správci mají právní formu v zásadě dvojí, jsou buď sdruženími založenými podle či v souladu s občanským zákoníkem daného státu, nebo jsou společnostmi s ručením omezeným. Sdružením je například německá GEMA,

kteřá byla založena vládní listinou a podle § 22 německého občanského zákoníku, sdružením je i rakouská AKM, kolektivní správce pro provozovací práva. Oproti tomu rakouský kolektivní správce pro mechanická práva je společností s ručením omezeným, stejně tak jako kolektivní správci ve Velké Británii (MCPS, PRS). Bez ohledu na právní formu jsou všichni kolektivní správci neziskovými organizacemi.

Ustanovení § 97 odst. 2 umožňuje, aby kolektivním správcem byla pouze ta právnická osoba, která sdružuje, či které se účastní ať už přímo nebo prostřednictvím třetí osoby, nositelé příslušného typu práv. Současně musí být splněna podmínka, že kolektivní správce tyto osoby při výkonu jejich majetkových práv zastupuje. Pojem nositele práv je nutno vykládat v tomto případě ve smyslu ustanovení § 95 odst. 2 AZ. Zákon tedy neumožňuje výkon kolektivní správy pro nositele práv bez jejich alespoň nepřímé účasti. Toto ustanovení lze chápat i jako ochranu nositelů práv. Na druhou stranu však toto ustanovení nutně neznamená, že nositelé práv musí být jedinými osobami, které mohou být sdruženy v právnické osobě, která žádá o oprávnění k výkonu kolektivní správy.

4.8. Jednání kolektivního správce

Kolektivní správce je povinen vykonávat činnost v souladu s § 97 odst. 3 AZ, tj. soustavně, jako činnost hlavní, svým jménem a na vlastní odpovědnost, avšak na účet zastupovaných. Vztah kolektivního správce a zastupovaného nositele práv je upraven smlouvou o zastupování autorských majetkových práv a příslušnými ustanoveními autorského zákona a občanského zákoníku. Oba právní předpisy upravují všechny smluvně neupravené otázky ve vztahu mezi kolektivním právem a nositelem práva. V úvahu přichází i použití zákoníku obchodního, avšak pouze za podmínky, že by se takto dohodl kolektivní správce

s nositelem práv ve smlouvě o zastupování autorských majetkových práv, kterou spolu uzavírají.

Smlouva o zastupování autorských majetkových práv opravňuje a současně zavazuje kolektivního správce jednat za nositele práv v zastoupení nepřímém (§ 100 odst. 2 AZ). V zastoupení nepřímém pak jedná kolektivní správce i za nositele práv, kteří s ním neuzavřeli smlouvu, pokud jde o práva povinně kolektivně spravovaná resp. „quasipovinně“ spravovaná (§ 101 odst. 9 AZ). Oproti tomu občanský zákoník obsahuje v § 22 úpravu zastoupení přímého,¹⁸ zastoupení nepřímé není v občanském zákoníku upraveno.

Smlouva o zastupování autorských majetkových práv je tudíž smlouvou nepojmenovanou (§ 51 OZ). Závazky z ní vznikající se pak budou v souladu s § 491 OZ řídit těmi ustanoveními OZ, která jsou jim nejbližší. Přednost před zákonným ustanovením má dohoda smluvních stran obsažená ve smlouvě. Nejbližší k smlouvě o zastupování mezi kolektivním správcem a nositelem práv je smlouva příkazní § 724 a násl. OZ.

Vzhledem k tomu, že kolektivní správce jedná v zastoupení nepřímém, nemá k vybraným finančním prostředkům žádná práva, pouze povinnost je spravovat a vydat všechen užitek nositelům práv. Kolektivní správce ale má právo požadovat po nositelích práva účelně vynaložené náklady, které mu vznikly při výkonu správy (§ 100 odst. 2). Kolektivní správce není v žádném případě oprávněn si ponechávat jakékoliv částky z jiného titulu než jako úhradu účelně vynaložených nákladů, které mu vznikly v souvislosti s výkonem kolektivní správy.

Z povinnosti kolektivního správce jednat vlastním jménem umožňuje AZ v § 97 odst. 5 písm. a), b) dvě výjimky, kdy může kolektivní správce pověřit výkonem práv jinou osobu. Pověřova-

---

¹⁸ § 22 odst. 1 OZ: Zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.

nou osobou musí být ale opět pouze kolektivní správce, a to tuzemský nebo zahraniční. Podmínkou pro pověření výkonem správy tuzemského kolektivního správce je účelnost jejího výkonu, to znamená například jednodušší přístup uživatelům k licencím. Tímto by současně mělo dojít ke snížení nákladů na výkon kolektivní správy.

V zahraničí je tato praxe poměrně běžná (např. německá GEMA vykonává kromě práv na veřejné provozování ze záznamů pro své autory děl hudebních toto právo i pro výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů, obdobná praxe je zavedena v Rakousku). V České republice byla tato praxe zavedena vyhláškou č. 116/1990 Sb, která byla zrušena s účinností k 1.1.1996. K tomuto dni vstoupil v účinnost zákon č. 237/1995 Sb., který mimo jiné zrušil § 44 zákona č. 35/1965 Autorský zákon a spolu s tím i mimo jiné vyhlášku č. 116/1990 Sb. Touto vyhláškou byly stanoveny sazby odměn za veřejné provozování ze záznamů pro výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů a pro výkonné umělce, výběrem odměn byl pověřen Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním.

Možnost pověřit jiného kolektivního správce výkonem práv byla znovu poprvé využita až v roce 2006, kdy Dilia, divadelní a literární agentura (kolektivní správce pro díla literární, dramatická, hudebně dramatická, choreografická, pantomimická) pověřila v souladu s ustanovením § 97 odst. 5 AZ výkonem práv veřejného provozování ze záznamů k dílům z jejího repertoáru OSA-Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním (dále v textu jen OSA), avšak pouze v části výběru autorských odměn, nikoliv již rozdělování.

Kromě pověření tuzemského kolektivního správce umožňuje zákon pověřit výkonem kolektivní správy zahraniční osobu, která podle práva jiného státu oprávněně vykonává na území takového státu kolektivní správu k danému předmětu ochrany, a

pokud jde o dílo, i pro týž druh. Zákon v tomtéž ustanovení současně umožňuje předat výkon kolektivní správy zahraničnímu správci pouze pro území státu, ve kterém kolektivní správce správu vykonává.

Ustanovení §95 odst. 7 písm. b) AZ tak respektuje dosavadní tradiční praxi mezi kolektivními správci, která byla zavedena již v počátcích kolektivní správy v Evropě a je založena na principu teritoriality, ať už faktického nebo zákonného monopolního postavení kolektivního správce na území jednoho státu. Jak smlouvy mezi tuzemskými, tak smlouvy mezi tuzemským a zahraničním kolektivním správcem (tzv. reciproční smlouvy) ve smyslu § 97 odst. 5 AZ, musí mít písemnou formu a jsou vyloučeny z působnosti ZOHS.

4.9. Vztah kolektivního správce k nositelům práv

Vztah kolektivního správce a nositele práv je upraven zejména ustanovením § 100 a násl. AZ, který definuje povinnosti kolektivního správce vůči nositelům práv. Základní povinností je vykonávat kolektivní správu jemu svěřených práv s péčí řádného hospodáře, odborně a v rozsahu jemu uděleného oprávnění.

Závazek kolektivního správce k odbornému a efektivnímu výkonu majetkových práv zahrnuje povinnost udělovat oprávnění k výkonu práva díla či dílo užít, vybírat odpovídající autorské odměny na základě uzavřených licenčních smluv, smluv o narovnání nebo přímo na základě zákona od všech uživatelů nebo jiných osob povinných, vymáhat dlužné odměny nebo bezdůvodného obohacování a následně rozdělovat vybrané odměny a bezdůvodné obohacení nositelů práv v souladu s rozúčtovacím řádem.

Při výkonu činnosti je kolektivní správce samozřejmě povinen dbát, aby náklady na výkon jeho činnosti byly účelně vynaložené. Základním předpokladem pro odborný výkon správy je

postup kolektivního správce v souladu s právními, daňovými a dalšími předpisy, které se na kolektivního správce vztahují.

4.9.1. Rovné podmínky a kontraktační povinnost

Kolektivní správce je povinen zastupovat každého nositele při výkonu jeho práv, které ze zákona nebo na základě smlouvy kolektivně spravuje, za rovných podmínek (§ 100 odst. 1 písm. d) AZ). Kolektivní správce by tedy neměl zvýhodňovat či naopak znevýhodňovat některého nositele práv nebo celou skupinu nositelů práv, a to například v souvislosti s tím, že se jedná o členy kolektivního správce či pouze o zastupované. V úvahu také nepřichází nerovný přístup vůči těm nositelům práv, kteří s kolektivním správcem neuzavřou z jakéhokoliv důvodu smlouvu o zastupování autorských majetkových práv, při výkonu povinné kolektivní správy. Stejně tak nepřichází v úvahu rozdílný přístup k nositelům práv při rozúčtování odměn například z důvodu věku, délky zastupování, státního občanství atd. Povinnost kolektivního správce zachovávat rovné podmínky pro všechny nositele práv se samozřejmě vztahuje i na zahraniční nositele práv, které zastupuje prostřednictvím reciproční smlouvy uzavřené s jiným kolektivním správcem.

S ohledem na monopolní postavení kolektivního správce je tomuto ustanovením § 100 odst. 1 písm. b) AZ uložena kontraktační povinnost ve vztahu k nositelům práv, kteří požádají o převzetí zastupování a prokáží, že jejich díla byla užita příslušným způsobem, tj. způsobem, k němuž kolektivní správce autorská majetková práva spravuje.

Tato povinnost se uplatní ve vztahu k právům dobrovolně kolektivně spravovaným. V případě práv povinně kolektivně spravovaných je nositel práv zastupován již přímo na základě zákona (§96 odst. 2AZ) a kolektivní správce má povinnost

všechny nositele práv zastupovat při výkonu jejich práv (§ 100 odst. 1 písm. a) AZ).

Kontraktační povinnost kolektivního správce ve vztahu k nositeli práv se uplatňuje vždy vůči konkrétnímu právu, o jehož kolektivní správu projeví nositel práva zájem. Domnívám se, že kolektivní správce nemůže pod záminkou obvyklých podmínek požadovat po nositeli práv svěřeni celého spektra majetkových práv, která je kolektivní správce na základě licence od Ministerstva kultury oprávněn vykonávat (například OSA v současné době umožňuje nositelům práv vyjmutí z kolektivní správy pouze 2 typů práva, oproti běžné praxi zahraničních kolektivních správců).

V tomto smyslu rozhodovala i Evropská komise, která ve svých rozhodnutích GEMA I. a GEMA II.¹⁹ dospěla k závěru, že německý kolektivní správce, GEMA, porušil pravidla hospodářské soutěže tím, že neumožnil nositelům práv vyloučit účinky smlouvy o zastupování na některé typy práv. Rozhodnutí komise GEMA I. obsahovalo kategorizaci majetkových práv kolektivně spravovaných, celkem 7 kategorií: právo na veřejné provozování díla, právo na vysílání díla, právo na promítání díla (jako součásti audiovizuálního díla), právo na rozmnožování díla a na rozšiřování rozmnoženiny zvukových záznamů díla, včetně veřejného provozování díla z těchto záznamů, právo na užití díla při výrobě díla audiovizuálního, právo na rozmnožování, rozšiřování a vysílání díla prostřednictvím zvukově obrazových záznamů, právo na takové užití díla, které v budoucnosti vyplyne z technického rozvoje nebo ze změny autorského zákona). Tyto byly rozhodnutím GEMA II. rozšířeny na 12, každou z těchto kategorií pak mohl nositel práv vyjmout ze správy GEMA a spravovat si ji sám nebo ji svěřit jinému správci.

---

¹⁹ rozhodnutí Evropské komise GEMA I. 71/224/EHS ze dne 2.6.1971 a GEMA II. 72/268/EHS ze dne 6.7.1972

Evropská komise naopak potvrdila, že vyjmutí či naopak svěřením konkrétního typu práva kolektivnímu správci se musí vždy týkat všech děl nositele práv, a to i těch v budoucnu vzniklých. S tímto názorem naopak nesouhlasila Britská komise pro monopoly a fúze (British Monopolies and Mergers Commission), která v případě sporu anglické PRS proti skupině U2 (členové skupiny jsou současně i autory) a jejímu nakladateli Universal Music o vyjmutí koncertního turné z kolektivní správy, rozhodla ve prospěch U2 a skupině spolu s jejím nakladatelem umožnila, aby si správu svých práv zajistili během svého koncertního turné sami. Toto rozhodnutí Komise odůvodnila tím, že kolektivní správa má místo tam, kde nositel práv není schopen se sám postarat o svá práva.

Výjimkou z kontraktační povinnosti podle české právní úpravy je situace, kdy je nositel práva již zastupován, a to zahraniční osobou. V tomto případě má kolektivní správce možnost odmítnout přijetí nositele práv do zastoupení podle českého autorského zákona. S ohledem na vývoj judikatury v Evropské Unii²⁰ však není tato možnost kolektivními správci využívána. S případnými zájemci ze zahraničí, kteří jsou již zastupováni zahraničním kolektivním správcem, je uzavírána příslušná smlouva alespoň pro území ČR a případně pro další území.

4.9.2. Povinnosti nositele práv ve vztahu ke kolektivnímu správci

Povinnosti nositele práv ve vztahu ke kolektivnímu správci spočívají zejména v závazku zdržet se výkonu práv, která předal nebo která byla zákonem předána kolektivnímu správci do správy a to v rozsahu, jenž je stanoven zákonem a/nebo smlouvou. Současně s tímto je nositel práv povinen strpět výkon jeho práv kolektivním správcem, a to v souladu se zákonem, smlouvou a

²⁰ rozhodnutí ve věcech GEMA I. a GEMA II.

dalšími interními předpisy, a v neposlední řadě poskytovat součinnost s kolektivním správcem, která je nezbytným předpokladem k řádnému výkonu kolektivní správy, zejména je povinen ohlašovat díla u kolektivního správce a předat další podklady nezbytné pro činnost kolektivního správce.

4.10. Vztah kolektivního správce k uživatelům

Základní povinnost kolektivního správce ve vztahu k uživatelům vyplývá z jednoho ze základních účelů kolektivní správy, a to zpřístupnění děl veřejnosti. Tato povinnost kolektivního správce je realizována prostřednictvím licenčních, hromadných nebo kolektivních smluv, kterými správce poskytuje oprávnění k výkonu práva užit dílo resp. díla způsobem, o který uživatel požádá.

4.10.1. Kontraktační povinnost kolektivního správce

Kolektivní správce má vůči všem zájemcům o udělení oprávnění k výkonu práva užit dílo způsobem, ke kterému práva spravuje, kontraktační povinnost. Licenční smlouvy, které kolektivní správce uzavírá, mohou být pouze nevýhradní, přičemž oprávnění může být uděleno buď k celému repertoáru kolektivního správce, prostřednictvím hromadné smlouvy, nebo k individuálně určenému dílu či jinému předmětu ochrany.

Vyjma těchto je kolektivní správce povinen ve smyslu ustanovení § 100 odst. 1 písm. h) AZ uzavřít i smlouvu kolektivní. Kolektivní smlouvu může uzavřít pouze s právnickou osobou sdružující uživatele a oprávněnou hájit jejich zájmy. V případě, že je uzavřena kolektivní smlouva, vznikají práva a povinnosti vůči kolektivnímu správci z ní přímo jednotlivým sdruženým uživatelům.

Kontraktační povinnost kolektivnímu správci nevzniká v případě, že by uzavření smlouvy bylo v rozporu s oprávněnými

společnými zájmy zastupovaných nositelů práv nebo, pokud se jedná o udělení oprávnění k jednotlivě určenému dílu, bylo-li by její uzavření v rozporu se zájmy dotčených nositelů práv (§ 101 odst. 3 AZ). Kolektivní správce dále nemá kontraktační povinnost uzavřít kolektivní smlouvu s takovou právnickou osobou, která sdružuje pouze zanedbatelný počet uživatelů (§ 101 odst. 4 AZ). Pro smlouvy hromadné a kolektivní předepisuje zákon písemnou formu. V případě nedodržení této formy bude třeba pohlížet na takto uzavřenou smlouvu jako na právní úkon absolutně neplatný (§ 40 a §40a OZ).

Kontraktační povinnost kolektivního správce musí být realizována v souladu s ustanovením § 100 odst. 1 písm h) AZ tedy za podmínek přiměřených a rovných. Zásadou přiměřenosti podmínek se budou řídit všechny povinnosti uživatele směrem ke kolektivnímu správci, přičemž nejvýznamnější povinností bude vždy bezesporu výše autorské odměny, kterou je uživatel povinen zaplatit za užití. Současně však nelze opomenout, že přiměřené musí být i ostatní povinnosti uživatele, kterými je například poskytnutí údajů o užitých dílech kolektivnímu správci k dispozici. Přiměřenost podmínek smlouvy je kategorií subjektivní a tudíž nemusí vždy panovat shoda o přiměřenosti například výše autorské odměny mezi smluvními stranami. Tato část smlouvy stejně tak jako ostatní by poté měly být předmětem jednání mezi smluvními stranami.

Zásada rovného přístupu kolektivního správce k uživatelům je realizována především poskytováním licencí uživatelům, kteří užívají předměty ochrany shodným či obdobným způsobem, za shodných či obdobných podmínek. V ohledem na tuto zásadu je třeba pečlivě zvažovat poskytování slev velkým uživatelům nebo členům asociací. V obou případech by mohlo dojít k zvýhodnění či znevýhodnění uživatele/soutěžitele v hospodářské soutěži.

4.10.2. Autorská odměna a její stanovování

Nejen z důvodu rovného přístupu správce k uživatelům, je kolektivní správce povinen sestavovat sazebník odměn a tento zveřejnit v souladu s ustanovením § 100 odst. 1 písm. s) AZ. Ze zveřejněného sazebníku vychází kolektivní správce při výpočtu odměny, kterou je uživatel povinen zaplatit za udělení konkrétního oprávnění.

Autorský zákon v § 100 odst. 7 stanoví, že při uzavírání smluv se přihlédne zejména k tomu, zda k užití dochází při výkonu podnikání nebo jiné hospodářské činnosti, k tomu, jaký má uživatel přímý nebo nepřímý hospodářský prospěch v souvislosti s užitím děl, k charakteru a specifikům místa nebo regionu, ve kterém dochází k užití a k účelu, způsobu, rozsahu a okolnostem užití děl. Autorská odměna může být stanovena jako procento z příjmů, které uživatel získá v souvislosti s užitím děl, nebo jako paušální částka.

Výše uvedené body musí tudíž respektovat i sazebník odměn, který však je pouze návrhem odměn ze strany kolektivního správce, což znamená, že není závazným pro uživatele nebo pro skupinu uživatelů sdružených v právnické osobě. Kolektivní správce je tak povinen s uživateli nebo jejich zástupci jednat o výši autorské odměny.

Poslaneckou novelou autorského zákona č. 81/2005 Sb. bylo do autorského zákona vloženo ustanovení § 100 odst. 7 AZ, které ukládá kolektivnímu správci povinnost předložit návrh výše odměn k vyjádření sdružením zastupujícím příslušné uživatele předmětů ochrany. Zákon již dále neřeší, jak má kolektivní správce se stanoviskem naložit. Za podstatnější pro vyjasnění vztahů mezi správcem a uživatelem považují ustanovení § 100 a AZ, které chrání uživatele, jenž má zájem na uzavření licenční smlouvy za podmínek rovných a přiměřených před zneužitím

dominantního postavení kolektivního správce v kombinaci s aplikací ustanovení § 40 odst. 4 AZ.

V případě, že se nebudou kolektivní správce s uživatelem nebo skupinou uživatelů schopni dohodnout na výši odměny resp. na způsobu jejího stanovení mohou se podle ust. § 102 AZ obrátit na zprostředkovatele. Seznam zprostředkovatelů vede Ministerstvo kultury. Zprostředkovatel má přispívat k dohodě stran a současně je oprávněn předkládat smluvním stranám své vlastní návrhy. Návrhy zprostředkovatele nejsou závazné, avšak v případě, že se žádná ze stran k návrhu zprostředkovatele ve lhůtě 30 dnů nevyjádří k takovému návrhu má se za to, že strany návrh přijaly.

Patrně vzhledem k nezávaznosti stanoviska zprostředkovatele je tento institut spíše nevyužíván a kolektivní správce se obrací rovnou na soud s žalobou o zaplacení autorské odměny resp. bezdůvodného obohacení nebo se uživatel obrací na soud s žalobou na splnění kontraktační povinnosti kolektivního správce.

V případech, kdy uživatelé mají dojem, že kolektivní správce podmiňuje udělení souhlasu k užití děl splněním nepřiměřených podmínek, nejčastěji požadováním vysoké autorské odměny, nebo podmínkami odlišnými od podmínek, za kterých udělil souhlas jinému uživateli, mohou se obrátit, a čas od času se i obracejí, na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Tento Úřad sice může zahájit s kolektivním správcem řízení pro podezření ze zneužívání dominantního postavení (§ 10 a násl. ZOHS), ale nenahradí chybějící projev vůle kolektivního správce, který by uživateli zajistil oprávněné užívání děl.

Domnívám se, že i přesto, že český autorský zákon obsahuje po jeho novelizaci kriteria, kterými se má řídit výše autorské odměny, nezavádí tato úprava vyšší právní jistotu obou smluvních stran než jakou měly před přijetím novely č. 81/2005 Sb.

Poněkud jasnější úpravu mají některé evropské státy. Dobrou úpravu obsahuje například německý zákon o kolektivní správě, který v § 13 stanovuje, že kritériem pro určení výše odměny je peněžní výhoda uživatele spojená s užitím děl, zákon dále připouští i jiná kritéria, která se uplatní zejména v situacích, kdy nebude možné zjistit peněžní výhodu uživatele.

Kolektivní správce je podle zákona o kolektivní správě povinen sestavit sazebník odměn na všechna užití, která spravuje. Takto sestavený sazebník resp. jakékoliv jeho změny je kolektivní správce povinen předložit dohlížecímu orgánu, kterým je patentový úřad. Sazebník odměn je poté zveřejněn ve Spolkovém zpravodaji. Německý zákon o kolektivní správě dále stanoví, že pokud je uzavřena hromadná smlouva, řídí se výpočet odměny zveřejněným sazebníkem.

Obdobná úprava existuje např. i ve Slovinsku a Maďarsku. V případě Maďarska je však kolektivní správce povinen před předložením sazebníků odměn příslušnému dozorujícímu orgánu povinen tyto projednat se zástupci uživatelů.

4.10.3. Základní povinnosti uživatelů

Základní povinnost uživatele je stanovena § 12 odst. 1 AZ a spočívá v povinnosti užívat autorská díla, ke kterému existují majetková autorská práva, pouze se souhlasem oprávněné osoby, tzn. se souhlasem autora nebo jiného nositele práva a v případě práv kolektivně spravovaných pak se souhlasem kolektivního správce.

Po udělení souhlasu je uživatel povinen dodržet všechny povinnosti stanovené zákonem a specifikované licenční smlouvou, tzn. zejména zaplatit autorskou odměnu a poskytnout informace nezbytné pro kolektivního správce pro řádný výkon kolektivní správy. Vyjma toho je uživatel povinen v souladu s § 100 odst. 4

AZ umožnit kolektivnímu správci provést kontrolu řádného a včasného plnění smluv, jež s uživateli děl uzavřel.

5. Práva kolektivně spravovaná a možnosti jejich třídění

Autorské právo zahrnuje dvě části práv autora resp. dalších osob, a to práva osobnostní a práva majetková. Pouze majetková práva mohou být právy kolektivně spravovanými. Z výše uvedeného je patrné, že autorská práva kolektivně spravovaná lze na základě různých kritérií dělit do kategorií.

5.1. Práva povinně a dobrovolně kolektivně spravovaná

Prvním kritériem, které umožňuje rozřadit kolektivně spravovaná práva do kategorií, je právní titul, na základě jehož se konkrétní autorské majetkové právo stává či může stát kolektivně spravovaným právem. Právním titulem může v tomto případě být smlouva nebo přímo autorský zákon, který v § 96 odst. 1 definuje autorská majetková práva, jež nemůže autor či jiný nositel práva vykonávat sám či prostřednictvím jiné osoby, než je kolektivní správce pověřený na základě licence od Ministerstva kultury k výkonu těchto práv pro určitý předmět ochrany nebo druh děl.

Tato práva se nazývají právy povinně kolektivně spravovanými a patří mezi ně: právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu, právo na odměnu za půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla v zákoně přesně vymezenými subjekty a za zákonem definovaných podmínek, právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla a právo na užití děl kabelovým přenosem. Některé z těchto práv byly zařazeny do práv povinně kolektivně spravovaných v souladu s evropskou legislativou.²¹ Z uvedeného výčtu je patrné, že me-

²¹Směrnice Rady č. 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu nebo Směrnice Rady

zi práva povinně kolektivně spravovaná patří pouze ta, jejichž individuální správa by byla více než problematická. V některých případech se hovoří také o tzv. sekundárním užití děl, kterému musí předcházet jiné užití např. pořízení záznamu díla a jeho prodej či jiná distribuce atd. Zavedení povinné kolektivní správy ve vztahu k některým typům práv lze také chápat jako ochranu práv autora před většinou ekonomicky silnějším uživatelem, který by tato mohl získat od autora nebo jiného nositele práv už při původním užití, např. vysíláním, a to za podmínek nevýhodných pro autora či jiného nositele práv.

Práva povinně kolektivně spravovaná získává příslušný kolektivní správce do správy přímo ze zákona, a to nejen od tuzemských nositelů práv, ale i od zahraničních. Vzhledem k principu teritoriality (§ 107 odst. 2 a článek 5 odst. 1 Revidované bernské úmluvy), na kterém je založena působnost autorského práva, spravuje příslušná práva kolektivní správce pro území ČR i pro zahraniční nositele práv ze zemí, kde tato práva neexistují. Tato situace nastává například v případě práva na odměnu za pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu, které český kolektivní správce vykonává i pro nositele práv z Velké Británie, Irsko či USA, kde toto právo pro nositele práv zavedeno není.

Vedle povinně kolektivně spravovaných práv existují práva dobrovolně kolektivně spravovaná, která získává příslušná ochranná organizace na základě smlouvy o zastupování s nositelem práv nebo na základě tzv. recipročních smluv o ochraně autorských práv s kolektivním správcem působícím v jiném státě či státech.

Mezi práva dobrovolně kolektivně spravovaná patří právo na rozmnožování a rozšiřování zvukových zvukově obrazových zá-

znamů děl, právo na zpřístupňování děl prostřednictvím sítě internet, právo na provozování a přenos provozování děl živě či ze záznamu, právo na vysílání atd. Autorský zákon neobsahuje výčet práv dobrovolně kolektivně spravovaných, kolektivní správce si tudíž může požádat o vydání oprávnění k výkonu jakéhokoliv práva, které mu nositelé práv budou ochotni svěžit do kolektivní správy. Podmínkou pro udělení oprávnění Ministerstvem by vždy měla být mimo jiné i účelnost takového výkonu práva.²² Dobrovolně kolektivně spravovaná práva může vykonávat sám autor nebo jiný nositel práva, případně třetí osoba, a to například na základě smlouvy příkazní či komisionářské. V případě, že autor či jiný nositel práva uzavře smlouvu o zastupování na konkrétní právo, neměl by již toto vykonávat sám ani jej svěřovat další osobě. Pokud tak učiní, vystavuje se možnému postihu ze strany kolektivního správce za porušení smluvního ujednání.²³ V současné době takové smluvní ujednání ve vzorové smlouvě o zastupování, kterou uzavírá kolektivní správce pro práva k dílům hudebním s nositeli práv, existuje a to v čl. 8., jímž se autor zavazuje zaplatit kolektivnímu správci smluvní pokutu ve výši autorské odměny, kterou by správce vybral, pokud by licenci uděloval sám.²⁴

Mezi práva dobrovolně kolektivně spravovaná jsou ustanovením § 101 odst. 9 AZ zařazena i taková, která jsou zákonodárcem pro případy, kdy kolektivní správce uděluje oprávnění prostřednictvím licenční smlouvy, svěřena tomuto kolektivnímu správci i ve vztahu k nositelům práv, kteří neuzavřeli se správcem příslušnou smlouvu a současně nevyjádřili svůj nesouhlas zákonem stanoveným způsobem s touto praxí. V tomto případě

---

²² Přesný výčet práv kolektivně spravovaných lze zjistit z jednotlivých oprávnění udělených kolektivním správcům, která jsou zveřejňována Ministerstvem kultury v souladu s ustanovením § 98 odst. 8 AZ.

²³ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křeštanová V., Autorský zákon komentář a předpisy související, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2005, str. 223

²⁴ vzorová smlouva ke stažení na www.osa.cz

hovoříme o právech tzv. quasi-povinně kolektivně spravovaných, mezi něž patří: právo na nedivadelní provozování hudebních děl s textem či bez textu ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, právo na rozhlasové a televizní vysílání děl, práva k provozování rozhlasového a televizního vysílání a nově i právo na živé nedivadelní provozování děl, pokud provozování děl nesměřuje k dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Nositelé práv, kteří nemají s příslušným kolektivním správcem uzavřenu smlouvu o zastupování tohoto typu práv, jsou v tomto případě považováni za zastupované ze zákona.

Vzhledem k tomu, že se ale nejedná o práva povinně kolektivně spravovaná, je nositelům práv dána, vyjma práva na provozování rozhlasového a televizního vysílání (§23AZ), možnost vyloučení účinků hromadné smlouvy na jejich práva, a to prostřednictvím písemného oznámení učiněného nositelem práva směrem k uživateli a kolektivnímu správci. Quasi-povinná kolektivní správa se vyjma těchto případů, dále nevztahuje na díla audiovizuálně užitá (tj. např. na hudbu užitou v audiovizuálním díle).

5.2. Práva provozovací a mechanická

Druhým kritériem, které lze užít při rozdělení jednotlivých typů práv kolektivně spravovaných, je způsob, jakým je dílo užíváno. Podle tohoto kritéria lze majetková práva dělit na práva provozovací a mechanická.

Práva provozovací se následně dělí na práva divadelního provozování (velká provozovací práva) a nedivadelního provozování (malá provozovací práva).²⁵ Kolektivně spravovanými jsou především malá provozovací práva. V případě velkých provozovací

²⁵ Hartmanová D., Kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským, str. 42

vacích práv se kolektivní správa uplatní u užití odvozených, například při přenosu vysílání (§ 22 AZ) nebo provozování vysílání ve smyslu § 23 AZ. V ostatních oblastech užití není tento způsob výkonu práv divadelního provozování nemožný, ale spíše neobvyklý.²⁶

V této práci se budu zabývat pouze malými provozovacími právy, mezi něž patří všechny typy práv dílo užít, při kterých dochází k zpřístupňování děl veřejnosti ať už živě, či ze záznamu prostřednictvím jakéhokoliv technického prostředku, avšak bez možnosti pořízení rozmnoženiny trvalé či dočasné. Výjimku tvoří pouze tzv. technické rozmnoženiny, které nemají žádný samostatný hospodářský význam a jejich jediným účelem je zprostředkování oprávněného užití díla.

Mezi práva mechanická patří veškeré typy práv dílo užít, při kterých dochází k rozmnožování děl (§ 13 AZ) a následnému rozšiřování těchto rozmnoženin (§14 AZ) nebo sdělování děl veřejnosti tak, že kdokoli může mít k nim přístup na místě a čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí (§ 18 AZ) s možností pořídit si trvalou či dočasnou rozmnoženinu.

Do kategorie práv mechanických se zařazuje i pořizování rozmnoženin děl a jejich zařazení do děl audiovizuálních (tzv. synchronizační práva). Tato však nejsou v zahraničí obvykle spravována kolektivními správci²⁷ s výjimkou práv, která se poskytují vysílatelům pro výrobu zvukově obrazových záznamů a audiovizuálních děl pro jejich vlastní vysílání. Pořad obsahující dílo na základě této licence pak nesmí být užit jiným způsobem než pro vlastní televizní vysílání.

Mechanická práva tak, jak jsou popsána výše, naplňují definici těchto práv v užším smyslu. Kromě tohoto pojetí mechanic-

²⁶ Srov. oprávnění Díla-divadelní a literární agentury k výkonu kolektivní správy majetkových práv a slovenské LITA.

²⁷ Oproti tomu srov. praxi OSA viz. výše.

kých práv zná teorie ještě definici mechanických práv v širším pojetí. Širší pojetí mechanických práv zahrnuje i práva provozovací, pokud je veřejné provozování uskutečňováno ze zvukových či zvukově obrazových záznamů děl.

Členění majetkových práv na provozovací a mechanická byla zavedeno již v počátcích kolektivní správy a je dodnes je respektováno. V zásadě platí, že každý typ užití lze zařadit do jedné z těchto dvou kategorií, výjimku tvoří užití na internetu a v obdobných sítích, která v mnoha případech nelze jednoznačně zařadit do jedné z těchto dvou kategorií.

5.3. Offline a online práva

Dalším kritériem, podle kterého lze majetková práva dělit a kterým se budu v této práci zabývat, je prostředí nebo technologie, která jsou využívána ke zpřístupňování děl veřejnosti. Na základě tohoto kritéria můžeme autorská majetková práva dělit na online práva a offline práva.

Za online práva jsou označována autorská majetková práva, která se vztahují k jakémukoliv užití děl prostřednictvím sítě internet nebo jiné obdobné sítě. Jednou ze základních odlišností online práv od ostatních typů je v podstatě praktická nemožnost omezení tohoto typu užití hranicemi jednoho nebo několika států, tak jak tomu doposud skoro vždy u užití děl bylo.

Vzhledem k tomu, že autorskoprávní ochrana a stejně tak kolektivní správa práv jsou založeny na principu teritoriality, staly se online práva novým fenoménem, se kterým se musí vyrovnat jak teorie, tak praxe. Na princip teritoriálního výkonu majetkových práv kolektivními správci naráželi a stále naráží uživatelé chráněných děl v prostředí internetu, a to jak ti, jejichž služby jsou určeny především pro trh jednoho státu, např. v důsledku jazykové bariery, avšak s ohledem na prostředí internetu jsou jejich služby dostupné v podstatě po celém světě

(např. internetová rádia), tak ti, kteří mají zájem o šíření svých služeb, jejichž součástí jsou chráněná díla do více států (stahování hudby do počítačů atd.). Problematikou kolektivní správy ve vztahu k užití chráněných děl (zejména pak děl hudebních) na internetu a v obdobných sítích se začala zabývat i Evropská komise a ostatní orgány Evropské Unie.

Pojem „online práva“, který je zkratkou pro autorská majetková práva související s užitím děl na internetu a v obdobných sítích, vznikl při diskuzích zainteresovaných stran, se poprvé objevil v Doporučení Evropské Komise 2005/737/EC ze dne 18. října 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorských práv a práv s autorským právem souvisejících pro zákonné online hudební služby (dále jen Doporučení Evropské komise nebo Doporučení).

Protipólem online práv jsou offline práva, která zahrnují všechna ostatní, někdy také tzv. tradiční užití děl. Do této kategorie se řadí například veřejné provozování děl živě či ze záznamu (§§ 19 a 20 AZ), vysílání děl (§21 AZ) včetně přenosu tohoto vysílání (§22 AZ) a jeho provozování ve smyslu § 23 AZ, ale současně i pořizování zvukových či zvukově obrazových záznamů děl, jejich rozmnožení (§13 AZ) a následné rozšiřování těchto rozmnožení (§ 14 AZ). I v tomto příkladném výčtu lze ale nalézt užití, které lze uskutečnit prostřednictvím internetu nebo jiné obdobné sítě, pokud tomu tak bude, nelze již hovořit o offline užití, nýbrž o kategorii první.

Z výše uvedeného je patrné, že bylo-li členění na povinně či dobrovolně kolektivně spravovaná práva nebo na práva mechanická a provozovací poměrně jednoduché či jednoznačné, nelze totéž říci alespoň ve vztahu k právní úpravě o posledním dělení na online a offline práva. Důvodem často mohou být nejednotné právní názory a názory z praxe na jednotlivé typy užití, pokud jde o jejich řazení pod příslušné ustanovení, nebo i snahy o využití této nejasné situace ve svůj prospěch.

6. Online práva a jejich další možné členění

6.1. Online práva dle evropského práva

Doporučení Evropské komise vychází při definici online práv ze Směrnice 2001/29/EC o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen Informační směrnice) a pod online práva zahrnuje tyto typy práv:

- výlučné právo na rozmnožování pokrývající všechny typy nehmotných rozmnoženin ve smyslu článku 2 Informační směrnice, tzn. rozmnoženiny dočasné nebo trvalé, přímé či nepřímé, které jsou pořízeny v důsledku šíření hudebních děl online prostřednictvím sítě Internet a/nebo jiné obdobné sítě;
- právo na sdělování hudebního díla veřejnosti spočívající v právu udělit oprávnění nebo zakázat sdělování podle Informační směrnice (článek 3) nebo právu na spravedlivou odměnu, jež zahrnuje webcasting, internetové radio a simulcasting nebo near-on-demand služby, které jsou dostupné prostřednictvím osobního počítače nebo mobilního telefonu;
- výlučné právo na zpřístupnění hudebního díla veřejnosti ve smyslu Informační směrnice (článek 3), které zahrnuje služby on-demand a ostatní interaktivní služby.

Z výše uvedeného vyplývá, že Evropská komise zařadila pod kategorii online práv tři základní typy užití a současně naznačila jejich dělení na práva interaktivní a neinteraktivní, přičemž interaktivita je hodnocena z pozice konečného spotřebitele nabízené služby. Pokud není spotřebiteli dána možnost, aby měl přístup k nabízenému dílu v čase a místě dle své volby, pak se jedná o neinteraktivní kategorii práv dílo užit. Typickým představitelem neinteraktivní kategorie je například webcasting, tedy původní vysílání děl přes internet, nebo hudební podkresy pod webové stránky. Naopak má-li konečný spotřebitel přístup k nabízenému

dílu v čase a místě dle své volby, pak se jedná o typ užití z kategorie interaktivní.

6.2. Online práva dle českého práva

Pojem online práva není v českém autorském zákoně, stejně tak jako doposud patrně v žádném národním právním řádu členského státu Evropské Unie, obsažen. Nicméně je třeba říci, že již původní znění autorského zákona z roku 2000, reagovalo s předstihem oproti evropské úpravě na specifika užití děl na internetu a dalších obdobných sítí. Online práva jsou součástí autorského majetkového práva dílo užit. Z tohoto vyplývá, že jsou definována, co do obsahu, ustanovením § 12 AZ čímž se nijak neliší od ostatních práv dílo užit. Jednotlivé typy užití spadající do kategorie online práv jsou pak definovány §§ 13 a 18 AZ a všemi ostatními právy dílo užit, která jsou podřazena pod generální klauzuli uvedenou v § 18 odst. 1 AZ, za předpokladu, že užití je realizováno prostřednictvím sítě internet.

Evropská legislativa v současné době rozeznává 3 základní typy online práv, a to právo na rozmnožování, právo na sdělování děl veřejnosti a právo na zpřístupnění děl veřejnosti. Tato lze nalézt i v českém autorském zákoně.

1. Právo na rozmnožování je v §13 odst. 1 AZ v souladu s článkem 2 Informační směrnice definováno jako zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoli formě, za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím této rozmnoženiny. Ustanovení odst. 2 § 13 AZ pak obsahuje demonstrativní výčet jednotlivých forem rozmnoženin. V případě hudebních děl a jejich užití na internetu přichází v úvahu rozmnoženina zvuková nebo zvukově obrazová, pokud jde o technický způsob, jakým bude rozmnože-

nina pořízena, pak můžeme pro účel užití díla na internetu uvažovat pouze o rozmnoženinách v nehmotné podobě.

Oprávnění k výkonu práva rozmnožovat díla je často nutným předpokladem pro jeho další užití prostřednictvím internetu ve smyslu autorského zákona. Toto se netýká případů, kdy pořízení rozmnoženiny nelze považovat za samostatné užití a lze jej podřadit pod volné užití ve smyslu ustanovení § 38 a AZ, který definuje tzv. technické rozmnoženiny, tedy rozmnoženiny dočasné, které jsou nezbytnou součástí technologického procesu, nemají žádný samostatný hospodářský význam a jejich jediným účelem je přenést díla příslušnou sítí nebo zajistit oprávněné užití díla.

Na rozdíl od rozmnoženin ve hmotné podobě nelze v případě rozmnoženin nehmotných aplikovat ustanovení § 50 odst. 5 AZ, které stanovuje, že není-li smlouvou dohodnuto jinak je součástí licence na rozmnožování díla i oprávnění k jeho rozšiřování ve smyslu § 14 AZ. Oprávnění k pořizování rozmnoženin v nehmotné podobě nemá pro uživatele příliš velký význam a musí být doplněno dalším oprávněním k výkonu práva dílo užit.

2. Právo na sdělování děl veřejnosti je definováno pomocí generální klauzule k právům na sdělování děl veřejnosti, coby podmnožiny zpřístupňování díla veřejnosti v nejširším smyslu slova užití²⁸ v ustanovení § 18 odst. 1 AZ, jako zpřístupňování díla v nehmotné podobě živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově. Pod právo na sdělování veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 1 se řadí všechna užití uvedená v demonstrativním výčtu užití v §§ 19 až 23 AZ a dále všechna ostatní užití, která nejsou zákonem přesně definována.

²⁸ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křestianová V., Autorský zákon komentář a předpisy související, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2005, str. 101

Ve vztahu k užití hudebních děl na internetu pak můžeme uvažovat pouze o těch, která je možno uskutečnit prostřednictvím internetu nebo jiné obdobné sítě. Mezi taková je možno zařadit například užití definované v ustanovení § 19 odst. 2 a § 20 odst. 2 AZ, přenos provozování živě nebo ze záznamu. Může jít například o koncert nebo diskotéku či jinou veřejnou produkci, která je v reálném čase a nezměněné podobě zpřístupněna veřejnosti prostřednictvím sítě internet.

Asi nejčastějším užitím v oblasti práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím internetu je webcasting. Pojem webcasting představuje zpřístupňování původního programu veřejnosti v reálném čase a v místě dle jejich volby. Doposud není, a to ani na mezinárodní úrovni ujasněno, zda je v případě webcastingu možné hovořit o vysílání ve smyslu § 21 nebo zda jde pouze o šíření děl veřejnosti ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 AZ. Důvodem těchto pochyb je odlišný technický postup, který je využíván při webcastingu. Webcasting na rozdíl od broadcastingu není šířením programu z jednoho bodu do okruhu, ale jde pouze o dvoustrannou komunikaci.

Stávající praxe OSA, kolektivního správce pro práva k dílům hudebním, při poskytování licencí k webcastingu vychází z toho, že se jedná o vysílání prostřednictvím internetu. Takto k němu i přistupuje se všemi důsledky, které z tohoto zařazení vyplývají. To znamená, že při poskytování licence na webcasting postupuje v souladu s ustanovením §101 odst. 9 písm. c) AZ a uděluje licenci i za nositele práv, kteří s ním nemají uzavřenu smlouvu o zastupování.

Dalšími typy užití v této kategorii jsou simultcasting a „near-on-demand“ služby. Simultcasting je současným, úplným, nezměněným přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání prostřednictvím sítě internet nebo jiné obdobné sítě. V případě simultcastingu můžeme uvažovat o aplikaci ustanovení § 21

odst. 4 AZ²⁹, stejně tak může jít o přenos vysílání ve smyslu § 22 AZ nebo o užití pouze ve smyslu generální klauzule práva na sdělování veřejnosti. Ať už je simulcasting užitím podle kteréhokoliv z uvedených ustanovení zákona, nepůjde ani v jednom případě o právo povinně kolektivně spravované ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 písm. c) AZ, kterým je kabelový přenos vysílání.

Poslední v tomto bodě jmenovaný typ užití, near-on-demand, zahrnuje ty typy, které nelze podřadit pod webcasting, simulcasting, ale současně ani pod služby, které spadají do kategorie popsané v následujícím bodu. Domnívám se, že pod tento typ užití lze zařadit například internetové rádio, které funguje na principu jukeboxu nebo hudební podkresy pod internetové stránky. Typy užití, kterým jsem se v tomto bodě věnovala nepředstavují absolutní výčet všech, která do kategorie práva na sdělování díla veřejnosti spadají či v budoucnu díky dalšímu rozvoji technologií budou spadat.

3. Právo na zpřístupnění děl veřejnosti je v autorském zákoně definováno v § 18 odst. 2 a odpovídá definici uvedené v článku 3 Informační směrnice. Základním znakem tohoto zpřístupnění je fakt, že dílo je zpřístupněno tak, že kdokoli v místě a čase dle své vlastní volby má k dílu přístup prostřednictvím počítačové nebo obdobné sítě. Do této kategorie budou spadat všechna užití splňující výše uvedenou definici bez ohledu na to, zda je konečnému uživateli umožněno pořízení rozmnoženiny díla ať trvalé nebo dočasné nebo zda si dílo resp. jeho rozmnoženinu může pouze v režimu „stream“ poslechnout/prohlédnout.

Příkladem užití děl dle § 18 odst. 2 AZ tak jsou veškeré stále ještě poměrně populární služby, které nabízejí stahování vyzváněcích melodií v nejrůznější kvalitě (tzv. monofonní nebo poly-

²⁹ současný, úplný a nezměněný přenos vysílání uskutečňovaný týměž vysílatelem

fonní ring tones, real tones) nebo celých skladeb, filmů a jiných audiovizuálních děl nebo části vysílání (tzv. podcasting). Stejně tak do této kategorie spadají rozšiřující se streamingové služby nabízející placený či bezplatný poslech hudebních děl nebo tzv. internetové „půjčovny“ filmů. Tato služba může fungovat buď pouze v režimu „stream“, který je ale poměrně náročný na přenosovou rychlost zařízení, nebo prostřednictvím rozmnoženiny, která se po zaplacení vytvoří v počítači konečného uživatele. Taková rozmnoženina je kontrolována prostřednictvím DRM technologie a po určitém časovém období nebo po příslušném počtu shlédnutí je smazána z paměti počítače uživatele.

6.3. Další členění online práv v praxi

Nositelé práv spolu s kolektivními správci dospěli prostřednictvím svých nadnárodních organizací GESAC a ICMP/CEIM (The International Confederation of Music Publisher) v červenci 2006 k ICMP/CIEM-GESAC Společné Deklaraci o fungování kolektivních správců a o správě online práv k hudebním dílům (ICMP/CIEM-GESAC Common Declaration on Governance in Collective Management Societies and on Management of Online Rights in Music Works) (dále jen Deklarace), která se mimo jiné věnuje i definici online práv. Deklarace obsahuje dohodu ohledně adaptace stávajících tzv. GEMA kategorií autorských majetkových práv s ohledem na možnost užití prostřednictvím internetu s tím, že nová definice bude platná pro území Evropské Unie. Představitelé stran Deklarace se současně zavázali obnovit diskusi o dělení kategorie online práv, bude-li toto zapotřebí s ohledem na vývoj trhu a potřeb uživatelů ve vztahu k získání příslušných oprávnění k užívání hudebních děl.

Deklarace při kategorizaci práv vychází z členění práv obsaženém v Doporučení, avšak vyjímá z kategorie online práv právo dílo užit při současném úplném a nezměněném přenosu vysílání

ať už prostřednictvím internetu či jiné sítě (tzv. simulcasting), a to vzhledem k tomu, že se jedná o práva dílo užit, která jsou v dnešní době poskytována současně s oprávněním na původní užití, vysílání, které není, nejde-li o internetové vysílání, zařazeno do online práv.

Kategorizace online práv uvedená v Deklaraci dělí jednotlivá práva podle způsobu užívání děl. Podle tohoto kritéria se online práva jakožto jedna kategorie dále dělí na 2 základní kategorie a to práva interaktivní a práva neinteraktivní. Interaktivní a neinteraktivní kategorie práv mají zahrnovat obě výše uvedené základní kategorie a to práva mechanická a/nebo provozovací, tak aby jejich zastoupení odpovídalo skutečnému užití hudebních děl. Deklarace dále umožňuje jednotlivým kolektivním správcům, aby si v rámci těchto základních kategorií zavedli podkategorie, a to v souladu s požadavky jejich národních legislativ.

V současné době neexistuje žádná další společná kategorizace online práv. Lze očekávat, že vývoj v tomto směru bude s největší pravděpodobností ovlivněn požadavky ze strany uživatelů a současně samozřejmě požadavky ze strany hudebních nakladatelství, jakožto nejvýznamnějších nositelů práv.

Na definici online práv obsažených v Doporučení Komise a následně v Deklaraci ICMP/CIEM-GESAC pohotově zareagovala anglická ochranná společnost, MCPS/PRS, která vymezila pro své současné a nové zastupované nositele práv jednotlivé kategorie online práv/typů užití.³⁰

Do kategorie interaktivních online práv zařadila: pořizování trvalých rozmnoženin do počítače, mobilního telefonu a dalších přístrojů, zpřístupňování hudebních děl na vyžádání bez možnosti pořízení si rozmnoženiny (music on demand stream) /nebo s možností pořízení si rozmnoženiny, avšak pouze dočasné

³⁰ zdroj: www.mcps-prs-alliance.co.uk

v souladu s licenčními podmínkami (limited downloads), vyzváněcí melodie nejrůznějších technických parametrů tzn. polyfonního a monotónního zvonění až k užití části skladby jako vyzváněcí tón. Do této kategorie jsou současně zařazeny i tzv. uvítací tóny (ring back tones), u kterých nedochází na rozdíl od ostatních zvonění k pořízení rozmnoženiny. Pod interaktivní užití byly dále zařazeny i např. podcasting a interaktivní webcasting. Do kategorie neinteraktivních typů užití byl zařazen v souladu s výše popsanými dokumenty webcasting, rozhlasové a internetové vysílání (a to včetně streamingu).

Z výše uvedeného je patrné, že anglická MCPS/PRS zařadila pod kategorii interaktivních užití podstatnou část užití hudebních děl prostřednictvím internetu a obdobných sítí.

Ostatní kolektivní správci působící na území Evropské Unie nezveřejnili do dne psaní této práce svou kategorizaci online práv. Totéž platí i o českém kolektivním správci pro práva k dílům hudebním (OSA), který ve svém sazebníku odměn rozlišuje pouze jednotlivé typy užití, na které v současné době uděluje oprávnění k výkonu práva dílo užít.

7. Kolektivní správce a online práva v ČR

7.1. Repertoár kolektivního správce z pohledu online práv

Přestože kolektivní správa a kolektivní správci nejsou nejoblíbenějšími subjekty nejen v České republice, ale po celé Evropě a patrně celém světě, existuje obecná shoda nad tím, že kolektivní správa má i ve světě nových technologií své nepopíratelné místo. Nezřídka se objevují i názory, že význam kolektivní správy práv v souvislosti s větším používáním nových technologií pro distribuci hudby, filmů a dalších předmětů ochrany vzrůstá.³¹ S tímto názorem se lze ztotožnit, neboť zejména v případě au-

³¹ Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křesťanová V., Autorský zákon komentář a předpisy související, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2005, str. 243

torských majetkových práv k hudebním dílům je situace poměrně nepřehledná, k jednomu dílu často vlastní práva 2 a více osob. Pro uživatele je tudíž nejjednodušší obrátit se pouze na jednu osobu, kolektivního správce. Kolektivní správce souhlas udělí samozřejmě za předpokladu, že příslušná práva je oprávněn spravovat.

Základním předpokladem pro výkon kolektivní správy online práv je jejich zařazení do repertoáru správce. Stejně tak jako v případě offline práv i online práva musí tyto získat na základě příslušného právního titulu, kterým bude v tomto případě především smlouva ať už smlouva přímo s nositelem práv o zastupování autorských majetkových práv nebo smlouva reciproční se zahraničním kolektivním správcem. Použití zákonných ustanovení, která opravňují kolektivního správce k výkonu práv osob, se kterými nemají uzavřenu smlouvu o zastupování přichází v úvahu pouze tehdy, pokud budeme webcasting považovat za původní vysílání ve smyslu § 21 odst. 4 AZ. V tomto případě se pak bude na tento typ užití vztahovat ustanovení § 101 odst. 9 AZ.

7.1.1. Smlouva o zastupování ve vztahu k online právům

Podmínky uvedené v § 95 odst. 2 AZ, které definují osoby způsobilé k zastupování kolektivním správcem, se uplatní i v případě online práv. Pokud lze osobu určit za nositele práv ve smyslu § 95 odst. 2, může uzavřít s kolektivním správcem smlouvu o zastupování autorských práv. Tato smlouva mimo jiné stanovuje rozsah práv, která jsou svěřována kolektivnímu správci do správy a další práva a povinnosti obou smluvních stran.

V současné době je většinou uzavírána vzorová smlouva o zastupování³² vztahující se na všechna práva, jež může kolektivní správce na základě licence od Ministerstva kultury spravovat.

³² vzorová smlouva ke stažení na www.osa.cz

Smlouva tedy obsahuje i ustanovení, která určitým způsobem postihují i online práva. Smlouva o zastupování je obvykle bez územního omezení, kolektivní správce může na základě této spravovat svěřená práva po celém světě a/nebo může výkonem kolektivní správy pověřit jinou osobu (§ 97 odst. 5 AZ).

Má-li nositel práva zájem pouze o zastupování na území České republiky, je potřeba, upravit územní rozsah zmocnění s ohledem na specifika online práv tak, aby mohl kolektivní správce online práva v souladu se smlouvou o zastupování vykonávat.

Možnost získání online práv od nositele práv přichází teoreticky v úvahu u všech nositelů práv tedy jak tuzemských, tak zahraničních. Realita je však taková, že český kolektivní správce získává do své správy autorská majetková práva často pouze od tuzemských autorů, dědiců po nich a hudebních nakladatelů za podmínky, že nakladatelské smlouvy, které uzavírají s nositeli práv, splňují podmínky uvedené v § 95 odst. 2 písm. c) AZ, což se v drtivé většině případů netýká zahraničního zejména anglo-amerického repertoáru.

Autorská majetková práva k zahraničnímu repertoáru tak tuzemský kolektivní správce v současnosti získává od zahraničních kolektivních správců a to prostřednictvím recipročních smluv. Je otázkou, který právní titul bude v budoucnu převažovat, zda smlouva o zastupování přímo s nositelem práv nebo smlouva reciproční s partnerskou ochrannou organizací.

7.1.2. Reciproční smlouvy ve vztahu k online právům

Jak je uvedeno výše, reciproční smlouvy, které mezi sebou kolektivní správci uzavírají, stále dodržují striktně zásadu teritoriality výkonu kolektivní správy, což znamená, že vzájemné pověření se vztahuje vždy pouze na území státu, ve kterém pověřovaná společnost působí jako kolektivní správce. Toto

oprávnění nebylo a není ve vztahu k online právům nedostatečné, a proto kolektivní správci dospěli k závěru, že s ohledem na možnost využití internetu při užívání hudebních děl, je potřeba doplnit reciproční smlouvy tak, aby každý kolektivní správce mohl uživateli udělit licenci, která by nebyla omezena pouze na území jednoho státu. Z tohoto důvodu pod záštitou CISAC přijali v roce 2000 dodatek ke vzorové reciproční smlouvě pod názvem Santiagská dohoda (Santiago agreement). Kolektivní správci působící v Evropě a Severní Americe mezi s sebou v průběhu konce roku 2000 a v roce 2001 uzavřeli tyto dodatky k recipročním smlouvám.

Santiagská dohoda zmocňovala smluvní strany k výkonu správy autorských majetkových práv s ohledem na možnosti užívání hudebních děl prostřednictvím sítě internet a/nebo obdobných sítí bez územního omezení, avšak pouze za předpokladu, že kolektivní správce uděloval příslušnou licenci uživateli (někdy také označovaný jako content provider), který je definovaný jako osoba/organizace, jež je poslední osobou v řetězci, jímž dochází ke zpřístupňování děl veřejnosti, a je současně odpovědná za toto zpřístupnění veřejnosti prostřednictvím internetu nebo jiné obdobné sítě nebo platformy (jako je např. WAP - Wireless Application Protocol).

Content providerem není osoba/organizace, která pouze poskytuje zařízení pro zpřístupnění veřejnosti nebo zajišťuje pro třetí osobu zpřístupnění veřejnosti za podmínky, že tato má k dispozici všechny nezbytné údaje ohledně identifikace děl, počtu užití, výnosech za užití díla a lze u ní provést kontrolu poskytovaných údajů. Další podmínkou pro udělení licence konkrétním kolektivním správcem bylo tzv. ekonomické sídlo (economic residence) na území státu příslušného kolektivního správce. Ekonomické sídlo bylo definováno takto: za stát ekonomického sídla je považován ten, který v případě konkrétního

uživatele splňuje alespoň 2 z těchto kritérií: a) stát, kde je sídlo společnosti uživatele, b) stát, kde uživatel zaměstnává většinu svých zaměstnanců, c) stát, kde je uživateli auditováno účetnictví.

Santiagské dohody obsahovaly mimo jiné ustanovení upravující poskytování informací od uživatelů ohledně užitých děl. Stejně tak jako reciproční smlouvy ohledně tradičních užití, ani tyto neobsahovaly žádné závazky pokud jde o výši odměny.

Santiagská dohoda se vztahovala pouze na práva provozovací, nikoliv na práva mechanická. Na nové prostředí internetu ale reagovala i nadnárodní společnost pro mechanická práva, BIEM, která připravila a následně přijala obdobnou vzorovou reciproční smlouvu, a to pod názvem Barcelonská dohoda (Barcelona agreement). Tato smlouva však nenabyla až takového významu jako dohoda Santiagská.

Reciproční smlouvy, které na základě vzorové Santiagské dohody, mezi s sebou společnostmi uzavřely, byly v platnosti pouze do konce roku 2004. K prodloužení smluv nedošlo, neboť v dubnu 2004 zahájila Evropská komise řízení proti kolektivním správcům pro provozovací práva, řízení pro porušení ustanovení čl. 81 odst. 1 Smlouvy o ES právě Santiagskou dohodou.³³ Komise ve své Námitce vyjádřila přesvědčení o tom, že si kolektivní správci prostřednictvím dodatků k recipročním smlouvám ve znění Santiagské dohody, rozdělili mezi sebe trh.

V dnešní době tedy neexistují žádné reciproční smlouvy, které by reagovaly na nové podmínky užití hudby na internetu. Kolektivní správci vychází ze smluv původních, které pokud jde o vymezení jednotlivých typů užití/práv, jež jsou předávány do správy, obsahují veskrze obecné definice.

Závěrem této kapitoly je třeba připomenout, že kolektivní správce může předat do správy jinému kolektivnímu správci jen

---

³³ případ COMP/C2/38.126 Santiago Agreement

ta práva, která sám spravuje. Pokud tedy kolektivní správce není na základě svých smluv o zastupování nositelů práv oprávněn ke správě online práv, pak reciproční smlouva samozřejmě ztrácí svůj smysl.

7.2. Poskytování oprávnění k využití online práv

Přestože neexistují mezi kolektivními správci oficiálně žádná nová pravidla, která by nějakým způsobem reagovala na specifika internetu, postupují tito při poskytování licencí uživatelům většinou v souladu s pravidly nastavenými Santiagskou dohodou, což znamená, že uživatelé mají možnost získat oprávnění v místě svého sídla, licence je poskytována na územní rozsah dle jejich požadavků resp. bez teritoriálního omezení, a k celosvětovému repertoáru. Toto však platí zpravidla pouze v případě, že se jedná o poskytování oprávnění k užití, kde jsou užívána především práva provozovací a současně se jedná o neinteraktivní služby (webcasting atd).

Poněkud odlišná je situace v oblasti interaktivních užití, zejména těch, kde jsou využívána práva mechanická (např. download) . Kolektivní správci v těchto případech dodržují princip teritoriality výkonu práv. Výjimečně je tento princip porušen, přičemž je třeba rozlišovat, zda kolektivní správce uděluje souhlas k užití děl z vlastního repertoáru nebo zda poskytuje oprávnění k užití děl z repertoáru, který spravuje na základě reciproční smlouvy. V později jmenovaném případě by se jednalo nejen o porušení principu teritoriality, ale i o porušení příslušného ustanovení reciproční smlouvy. Z tohoto důvodu kolektivní správce, který má zájem udělení oprávnění k užití zahraničního repertoáru na jiné než vlastní území, žádá většinou o schválení tohoto kroku příslušným kolektivním správcem, tedy tím, který by při zachování principu teritoriality měl souhlas udělit. Z praxe jsou známé i situace, kdy kolektivní správce udělí oprávnění k užití

celosvětového repertoáru na své území, v případě OSA tedy na území České republiky, zahraničnímu subjektu (např. v případě užití prostřednictvím do mobilních sítí).

7.2.1. Některé aspekty hromadné licenční smlouvy

V současné době jsou nejčastěji uzavírány hromadné licenční smlouvy, kdy obě smluvní strany pochází z jednoho státu. V těchto případech se tedy bude samozřejmě smlouva řídit právem státu, ve kterém je smlouva uzavírána, a to bez ohledu na to, že díla budou s největší pravděpodobností užívána i v ostatních státech. Podle práva, dle kterého je smlouva uzavřena, se bude postupovat i na území ostatních států, na které se oprávnění poskytované smlouvou vztahuje. Toto porušení principu teritoriality, kterým je ovládáno autorské právo, by nemělo s ohledem na existenci mezinárodních autorskoprávních úmluv (Revidovaná bernská úmluva, Smlouva WIPO o právu autorském z roku 1996), jež jsou závazné pro členské státy³⁴ a které definují majetková práva ve vztahu k užití jejich děl na internetu a v obdobných sítích, činit výraznější problém.

O harmonizaci právní úpravy v tomto směru se postarala i Evropská Unie a to prostřednictvím Směrnice č. 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, kterou měly členské státy povinnost transponovat nejpozději k 22.12.2002.

Vedle množství smluv uzavřených stranami, které mají sídlo nebo bydliště ve stejném státě, může kolektivní správce uzavřít licenční smlouvu se zahraniční osobou, přičemž územní rozsah licence může být omezen pouze na stát, v kterém má kolektivní správce sídlo, nebo na více států resp. bez územního omezení. I v těchto případech by měla být licenční smlouva uzavřena podle

---

³⁴ Svoboda P., Kroft M., Beran K., Emr D., Frýzek L., Váňa R., Vít M., Právní a daňové aspekty e-obchodu, kapitola 14

práva státu, ve kterém dochází k užití děl a ve kterém má současně kolektivní správce sídlo, přičemž i zde se bude celý smluvní vztah řídit jedním právem bez ohledu na to, ve kterých zemích bude možno na základě smlouvy díla užívat. Bude-li tedy český kolektivní správce uzavírat smlouvu se zahraniční osobou na užití děl prostřednictvím sítě internet nebo v mobilních sítích českých operátorů, přičemž díla budou užívána i nebo pouze na území ČR, bude smlouva uzavřena podle českého práva.

U licenčních smluv, které uzavírá tuzemský kolektivní správce, v našem případě OSA, se zahraniční osobou, je vhodné myslet i na případné spory a jejich možné řešení u soudu. Pravomoc soudů je v tomto případě dána § 37 zákona č. 97/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen ZMPS) ve spojení s § 84 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, občanský soudní řád (dále jen OSŘ). V případě zahraniční osoby, která má v ČR podnik nebo organizační složku, je situace řešena § 86 odst. 3 OSŘ.

S ohledem na to, že v úvahu přicházejí zejména spory o zaplacení dlužné autorské odměny, bude podle výše vedených předpisů příslušným soudem soud uživatele, pokud nebude možno postupovat podle § 86 odst. 3 OSŘ, bude příslušným soudem soud zahraniční. V tomto případě je vhodnější dohodnout ve smlouvě příslušnost českého soudu a to v souladu s § 37 odst. 2 ZMPS.

V Evropské Unii napomáhá řešení problémů spojených s určením soudní příslušnosti čl. 293 Smlouvy o založení Evropského společenství (dále jen Smlouva o ES), na jehož základě vznikla v roce 1968 Bruselská úmluva, uzavřená mezi členskými státy ES. Tato byla transponována do nařízení č. 44/2001 s účinností od 1.3.2002. Na celosvětové úrovni vypracovala Haagská konference mezinárodního práva soukromého návrh

Úmluvy o soudní příslušnosti a cizích rozhodnutích v civilních a obchodních věcech.³⁵

V úvahu přichází i sjednání rozhodčí smlouvy v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Svá specifika bude mít i případný výkon soudního rozhodnutí v jiném státě, každý stát se v tomto případě bude řídit svými vnitrostátními normami, v případě České republiky ZMPS. I přes jisté odlišnosti lze za společné právním řádům většiny zemí označit 4 základní podmínky pro výkon cizího rozhodnutí:

1. rozhodující zahraniční soud byl příslušný,
2. práva žalovaného byla dodržena,
3. cizí rozhodnutí neporušuje pravidla veřejného pořádku v zemi výkonu,
4. je zaručena vzájemnost, a to na základě smluv o uznání a výkonu rozhodnutí (rozhodčích nálezů) dvoustranných nebo vícestranných.³⁶

8. Regulace kolektivní správy online práv Evropskou komisí

Doposud byla, i přes občasné intervence Evropské komise do kolektivní správy, a to zejména na podkladě stížnosti některého z dotčených subjektů, ať už ze strany nositelů práv nebo uživatelů, právní úprava kolektivní správy na jednotlivých členských státech. S novým prvkem přeshraničnosti užívání autorských děl a poměrně silným tlakem na změnu systému kolektivní správy se záležitostí začala zabývat především Evropská komise, která v dubnu 2004 vydala Sdělení ohledně kolektivní správy autorských práv a práv s autorským právem souvisejících

³⁵ Svoboda P., Kroft M., Beran K., Emr D., Frýzek L., Váňa R., Vít M., Právní a daňové aspekty e-obchodu, str. 257

³⁶ Svoboda P., Kroft M., Beran K., Emr D., Frýzek L., Váňa R., Vít M., Právní a daňové aspekty e-obchodu, str. 284

v prostoru jednotného trhu. Po tomto Sdělení přijala Evropská komise Doporučení č. 2005/737/EC ze dne 18.října 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorských práv a práv s autorským právem souvisejících pro zákonné online hudební služby (dále jen Doporučení Evropské komise nebo Doporučení). Ve sbírce Evropské Unie bylo toto Doporučení uveřejněno dne 22.10.2005.

Doporučení bylo přijato bez prodiskutování s ostatními institucemi, zejména Evropským parlamentem, bez diskuze s členskými státy a v neposlední řadě i bez diskuze s kolektivními správci. Obsah Doporučení vychází ze závěrů Dopadové studie kominutární iniciativy ve věci přeshraniční kolektivní správy (Impact Assessment on a Community Initiative on the Cross-Border Collective Management) (dále v textu jen Dopadová studie nebo Studie).

Studie uvádí, že Evropa je pozadu za ostatním světem zejména za USA v používání moderních technologií pro distribuci zábavného obsahu (online content services). Současně studie zmiňuje, že hudba je jako jediná schopna zajistit změnu a umožnit, aby se Evropa v používání moderních technologií pro zpřístupňování autorských děl a ostatních předmětů ochrany vyrovnala ostatním. Studie se věnuje jak kolektivní správě práv autorských, tak práv souvisejících s právem autorských, v potaz však bere právě pouze oblast hudby. Autoři Studie dospěli k závěru, že hlavní překážkou dalšího rychlého rozvoje v oblasti distribuce hudby přes internet a mobilní sítě je současný systém kolektivní správy. Ten vznikl v prostřední analogovém a brání, aby byl využit potenciál hudby, který má, tak že neumožňuje uživateli v prostředí internetu flexibilní přístup k celosvětovému repertoáru.

Studie kritizuje systém recipročních smluv, které mezi sebou kolektivní správci uzavírají, stejně tak jako samotný obsah těchto smluv, a to včetně ustanovení, která již byla odstraněna (re-

striktivní opatření kolektivních správců ve vztahu k nositelům práv a jejich přijímání do zastupování podle státního občanství).

Studie dále poukazuje na nejednotný přístup kolektivních správců vůči nositelům práv, na znevýhodňování či naopak zvýhodňování některých skupin nositelů práv u některých ochranných organizací působících v EU. Jmenovitě se zabývá postavením nakladatelů v ochranných organizacích, z nichž ještě vyjímá skupinu mezinárodních nakladatelství, kterým není vždy umožněno, aby se podílela na rozhodování ve věcech kolektivního správce, neboť nemají zastoupení v příslušných orgánech společnosti (toto platí zejména o ochranných společnostech působících na území „nových“ členských států, tedy všech, které se staly členy EU k 1.5.2004 a k 1.1.2007). Studie dospěla k tomu, že z pohledu Evropské Unie existují 3 varianty jak na danou situaci reagovat.

8.1. Varianty řešení kolektivní správy online práv

První varianta znamená neprovádět žádné změny v současné praxi a ponechat „status quo“. Druhá navrhnout způsoby jak vylepšit systém spolupráce mezi národními kolektivními správci, kteří působí v 25 členských státech, a třetí, poslední varianta, kterou Studie přináší, je umožnit nositelům práv, aby výkonem svých práv pověřili kolektivního správce dle svého výběru pro celé území Evropské Unie.

8.1.1. Zachování „statusu quo“

V případě této varianty Studie patrně poměrně správně předpokládá, že pokud by nijak nezasahovala do stávajícího systému kolektivní správy, vrátili by se společnosti k Santiagské a patrně i Barcelonské dohodě. Tento návrat by znamenal, že uživatel by sice získal licenci na užívání děl prostřednictvím internetu a/nebo obdobné sítě bez územního omezení, avšak neměl by

možnost si zvolit kolektivního správce, který mu takovou licenci udělí. Naopak měl by možnost ji získat pouze od toho, který by působil v místě jeho ekonomického sídla (tzv. economic residence).

Tato varianta není taktéž příliš zajímavá pro nositele práv, neboť budou mít stejně jako v současné době malou šanci ovlivňovat nakládání s jejich právy. Mimo jiné s ohledem na existující obavy, že zejména kolektivní správci v tzv. nových členských státech nebudou mít takovou vyjednávací pozici jakou mají jejich smluvní partneři, často pobočky zahraničních firem, působících na jejich územích. Kumulace těchto faktorů by mohla vést k tomu, že největší nositelé práv (zejména nakladatelství) budou hledat cesty, jak zabezpečit využívání jejich děl bez účasti kolektivních správců.

Studie dospěla k závěru, že neprovádění změn a zachování stávajícího stavu by znamenalo pokračování současné právní nejistoty nositelů práv, pokud jde o rozúčtování odměn kolektivními správci a taktéž by nositelé práv neměli žádnou možnost ovlivnit podmínky, za jakých jsou užívána jejich díla.

Z praxe doplňuji, že zachování současného stavu by nebylo prospěšné ani pro kolektivní správce a následně ani pro uživatele. V případě kolektivních správců pramení hlavní nejistota především z toho, zda jsou vůbec s ohledem na text recipročních smluv oprávněni poskytovat licence na užití hudebních děl s textem i bez textu prostřednictvím sítě internet.

8.1.2. Změna stávající spolupráce kolektivních správců

Podstatou této varianty je změnit spolupráci kolektivních správců, která funguje na základě recipročních smluv tak, aby každý kolektivní správce mohl poskytovat oprávnění k výkonu práva dílo užít prostřednictvím internetu a/nebo jiné obdobné

sítě pro celé území Evropské Unie a jakémukoliv uživateli bez ohledu na to, v jakém státě má ekonomické či jiné sídlo.

Je nepochybné, že tato varianta by byla velmi komfortní pro uživatele. Současně by takto byla odstraněna hned dvě územní omezení, která si kolektivní správci sami vytvořili, a to omezení udělit oprávnění k výkonu práva dílo užít pouze pro území svého státu a současně omezení udělit oprávnění pouze tomu uživateli, který má v daném státě ekonomické sídlo

Nevýhodou této varianty je, že některé společnosti budou závislé pouze na recipročních smlouvách. Kolektivní správci nebudou mít příliš velký zájem na tom, aby nositelé práv byli jejich přímými členy. Současně může tímto dojít k zhoršení spolupráce mezi nositeli práv a kolektivními správci. Kolektivní správci budou soutěžit pouze o uživatele. Nejvýznamnějším prvkem v této snaze by se patrně stala výše autorské odměny, za kterou by byla licence u konkrétního kolektivního správce dostupná. Výše autorské odměny, kterou by kolektivní správci požadovali by tak nemusela odpovídat reálné hodnotě nabízeného repertoáru, přičemž odměna by mohla být buď nepřiměřeně nízká nebo naopak vysoká.

Zavedení varianty 2 by poskytlo určitý stupeň právní jistoty uživatelům děl prostřednictvím sítě internet, neboť by získali od jednoho kolektivního správce licenci k užití celosvětového repertoáru na celém území Evropské Unie.

Avšak vzhledem k tomu, že online práva nejsou právy spadajícími pod povinnou kolektivní správu, došlo by patrně k situaci, kdy největší nositelé práv (nadmárodní hudební nakladatelství) nesvěří svá práva do správy kolektivním správcům a budou hledat náhradní varianty jejich administrace. Negativní důsledky by pocítili právě uživatelé, kteří by se museli obracet na různé subjekty s žádostí o udělení souhlasu, což by vzhledem k značné roztříštěnosti vlastnictví autorských majetkových práv

nebylo vždy jednoduché. Studie uvádí, že varianta popsaná v této kapitole by zcela jistě nepřinesla žádné zlepšení situace pro nositele práv.

8.1.3. Možnost výběru kolektivního správce

Třetí varianta nespolesá na systém recipročních smluv, naopak jej v případě online práv vylučuje, a současně dává nositelům práv možnost, aby se sami rozhodli, kterou organizaci pověří výkonem svých online práv a v jakém rozsahu (ať jde o území či konkrétní typ práva). Studie správně podotýká, že tento systém je výhodný především pro nositele práv, jejichž díla nejsou užívána pouze v rámci jednoho státu avšak např. po celé Evropě. Nositelé práv získají větší kontrolu nad svými díly a současně i nad výnosy za jejich užívání.

Kolektivní správce bude moci vykonávat kolektivní správu práv, která získá do své správy, nikoliv pouze na území svého státu, ale na území celé EU nebo na území států, pro která je k tomu od nositele práv pověřen. Studie považuje tuto variantu za šanci pro všechny kolektivní správce vytvořit si vlastní atraktivní repertoár, jehož prostřednictvím budou mezi sebou soutěžit. Současně předpokládá, že kolektivní správci ve snaze zaujmout nositele práv a uživatele, provedou změny nezbytné pro jejich zatraktivnění. Tato varianta je také považována za plnohodnotnou variantu variantě 2.

Nevýhodou varianty 3 je to, že kolektivní správci, kteří budou mít pro uživatele komerčně nezajímavý repertoár, budou mít horší pozici na trhu, nebudou schopni pro své nositele práv získat odpovídající odměnu nebo bude jejich repertoár ignorován uživateli. Toto hrozí zejména v případě kolektivních správců ze zemí, kde podíl domácí tvorby je minimální a kteří současně nezískají do svého portfolia díla zahraničních nositelů práv. Ze studie vypracované společností Capgemini na objednávku holandského

kolektivního správce BUMA/STEMRA³⁷ vyplývá, že takovými zeměmi může být Rakousko, kde podíl domácí tvorby je cca 10%, Portugalsko cca 13 % Belgie 14% , Holandsko 17%. Česká republika sice nepatří mezi tyto státy, nicméně podíl zahraniční tvorby na celkovém objemu užívané hudby není zanedbatelný, tvoří cca 50 – 60%.

Studie po vyhodnocení všech negativních a pozitivních stránek dospěla k závěru, že varianta 3 představuje nejlepší model pro licencování online práv na území Evropské Unie, která přináší výše popsané výhody nositelům práv a současně vytváří soutěžní prostředí pro kolektivní správce.

Varianta 3 byla také autory Studie vyhodnocena jako varianta, která přinese uživatelům nejvyšší stupeň právní jistoty. Důvodem pro toto tvrzení je fakt, že nositelé práv budou přímí členové příslušného kolektivního správce, který bude moci udělit oprávnění k přesně určenému repertoáru, uživatelé tedy nebudou v nejistotě, zda vůbec je kolektivní správce oprávněn k udělení souhlasu k užití.

Domnívám se, že tato varianta bude znamenat zlepšení postavení a následně i právní jistoty nositelů práv, a to z titulu jejich přímého členství v kolektivním správci a s tím související možnosti podílet se na rozhodování kolektivního správce, což v sobě zahrnuje i možnost ovlivnit licenční podmínky.

Všechna pozitiva varianty 3 však budou hůře dosažitelná při stávající roztříštěnosti autorských majetkových práv, nebudou-li ve vztahu ke kolektivním správcům jednat zejména hudební nakladatelství, jakožto nejvýznamnější nositelé práv, ve shodě, tzn. pokud se všichni stanou členy stejných kolektivních správců a současně mu svěří i svůj repertoár.

---

³⁷ Music in Europe: Sound or Silence? Study of domestic music repertoire and the impact of cultural policies of collecting societies in the EU 25

8.2. Oprávněnost regulace ze strany Evropské Unie

Právní úprava ochrany autorských práv a práv s právem autorským souvisejících a zejména pak jejich výkon jsou ponechány na členských státech. Evropská Unie resp. její instituce doposud nezasahovaly do této pravomoci členských států, vyjma několika směrnic, které se autorského práva a práv souvisejících týkají a které sjednocují některé prvky autorskoprávní ochrany. Vzhledem k této skutečnosti se Evropská komise zabývala souladem regulace kolektivní správy prostřednictvím Doporučení s právem Evropské Unie a dospěla k závěru, že kolektivní správa práv spadá s ohledem na řadu jejích prvků pod služby, které vyžadují regulaci na celounijní úrovni. Těmito prvky jsou následující skutečnosti:

- kolektivní správci poskytují své služby přes hranice svého státu,
- nositelům práv z ostatních členských států,
- na základě recipročních smluv, které obsahují restriktivní opatření, jimiž si kolektivní správci mezi sebou vzájemně vymezují příslušný trh a to jak směrem k nositelům práv tak i ve vztahu uživatelům; ukazateli, které při tom používají jsou: území, státní příslušnost nebo sídlo nositele práv.

S tímto názorem se lze ztotožnit, neboť kolektivní správci poskytují prostřednictvím recipročních smluv své služby i zahraničním nositelům práv, i když pouze prostřednictvím jiného kolektivního správce. Současně kolektivní správci dodržují při poskytování licencování užití zásadu teritoriality směrem k uživatelům tak, že neudělí souhlas k užití svého vlastního repertoáru (v případě OSA českého repertoáru) na území jiného státu. Tento jejich postup byl však Evropským soudem potvrzen a to v případech *Lucazeau a Tournier*,³⁸ je však nutno po-

³⁸ případ 395/87 *Ministere public v. Jean-Lius Tournier* a spojené případy 110/88 a 242/88 *Lucazeau v. SACEM*

dotknout, že oba případy se týkaly veřejných produkcí ze záznamů (diskoték), kde přeshraniční užití nepřichází v úvahu. V případě online užití udělují kolektivní správci oprávnění k výkonu práva dílo užit na více států resp. bez územního omezení, avšak pouze těm uživatelům, kteří mají na území, v němž kolektivní správce působí, ekonomické sídlo.

8.3. Doporučení vs. zásada teritoriality a mezinárodní závazky

Autorské právo se podle článku 5 Bernské Úmluvy řídí zásadou teritoriality. Tato zásada stanovuje jakým právem státu se bude řídit příslušné užití, a to právem státu, kde je dílo užit. Uplatňování zásady teritoriality neznamena, že oprávnění k výkonu práva užit dílo specifikovaným způsobem musí být omezeno na území jednoho státu, jak je dnes praktikováno kolektivními správci působícími na území Evropské Unie a respektování zásady teritoriality nebrání zavedení celokomunitárního nebo přeshraničního systému licencování resp. kolektivní správy práv.³⁹

Zavedení celounijního nebo přeshraničního systému kolektivní správy práv je současně kompatibilní i s mezinárodními závazky, které má Evropská Unie a její členské státy. Evropská Komise dospěla k závěru, že zavedení nových pravidel povede k vytvoření lepších standardů pro oblast kolektivní správy bude v souladu s autorskoprávními principy a normami na mezinárodní úrovni. Mezinárodní úmluvy, které přitom byly brány v potaz jsou následující: Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 ve znění pařížské revize z roku 1971, již jsou členy pouze členské státy a nikoliv ES, Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a roz-

---

³⁹ Impact Assessment on a Community Initiative on the Cross-Border Collective Management of Copyright

hlasových organizací uzavřena v Římě 26.10.1961, Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském z roku 1996, Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech z roku 1996 a Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS) z roku 1994.

8.4. Obsah Doporučení Evropské komise

Evropská komise ve svém Doporučení vychází z varianty 3 Studie. Doporučení stanovuje, že nositelé práv by měli mít možnost zvolit si kolektivního správce, kterému svěří svá online práva, a to bez ohledu na jejich státní občanství či sídlo. Nositelé práv by současně měli mít možnost volby, pokud jde o územní rozsah pověření, tzn. mohli by se rozhodnout, zda pověří jednoho či více kolektivních správců pro celé území EU nebo více správců pro menší teritoria v rámci EU.

Doporučení dále uvádí, že kolektivní správci jsou povinni vyjmout online práva ze stávajících recipročních smluv, pokud nositel práva výslovně kolektivního správce nezmocní k zahrnutí jeho práv do systému recipročních smluv. Doporučení zavádí informační povinnost kolektivních správců ve vztahu k nositelům práv a uživatelům ohledně toho, jaký repertoár a pro jaké území spravují a jaké autorské odměny za udělení oprávnění k spravovanému repertoáru požadují.

V neposlední řadě Doporučení zmiňuje povinnost kolektivních správců dodržovat vůči všem nositelům práv zásadu rovného přístupu, tzn. nikoho nezvýhodňovat či naopak, a zajistit, aby všechny kategorie nositelů práv byly zastoupeny při přijímání interních rozhodnutí tak, aby jejich poměr byl vyvážený a spravedlivý.

Doporučení neobsahuje přímo ustanovení, které by řešilo možnost působení kolektivního správce i na území jiného člen-

ského státu, nicméně z kontextu celého Doporučení lze dospět k závěru, že tímto směrem by se kolektivní správa v EU měla vyvíjet. V souvislosti s touto změnou bude potřeba zajistit potřebné změny v národních legislativách některých členských států.⁴⁰ Doporučení nejsou na rozdíl od směrnic, nařízení či rozhodnutí evropských institucí závaznými právními akty (článek 249 smlouvy o ES), přesto ale obsah výše uvedeného Doporučení vyvolal poměrně bouřlivé reakce zejména ze strany kolektivních správců, potažmo některých členských států a jejich zástupců v Evropském parlamentu. Na Doporučení, které je možno označit za vítězství významných nositelů práv, reagovali i tito nositelé (nadmárodní hudební nakladatelství).

8.5. Reakce Evropského parlamentu

Evropský parlament resp. jeho komise pro právní záležitosti se vydaným Doporučením zabývala a dospěla k závěru, že problematika hudebního průmyslu v prostředí internetu by měla být řešena prostřednictvím závazných právních aktů, tedy nikoliv způsobem, ke kterému přistoupila Evropská komise.

Komise Evropského parlamentu pro právní záležitosti přijala Zprávu ve věci Doporučení Komise,⁴¹ ve které kritizuje přijetí Doporučení, a žádá o přípravu příslušné směrnice. Návrh směrnice by neměl, na rozdíl od Doporučení, zvýhodňovat nejvýznamnější nositele práv před ostatními zejména lokálními nositeli práv, jejichž postavení by se zavedením varianty 3 podle parlamentní komise výrazně zhoršilo. Směrnice by současně měla zabezpečit ochranu evropské kulturní diverzity. Parlamentní komise souhlasí s Evropskou komisí v tom, aby každý kolektivní správce mohl poskytovat licence pro celé území EU.

⁴⁰ Toto se týká v podstatě všech členských států, které vstoupily do Evropské Unie po 1.5.2004, ale také např. Itálie.

⁴¹ Autorem je K. Lévai k dispozici na : www.europaparl.europa.eu.

Volání po regulaci kolektivní správy pomocí směrnice není novinkou. Evropská komise měla ve svém plánu prací pro rok 2005 uvedenu i přípravu návrhu směrnice o kolektivní správě, přičemž se ovšem očekávalo, že práce na ní potrvají několik let. Další snahy o úpravu kolektivní správy na unijní úrovni se objevily při projednávání Směrnice o službách.

Kolektivní správa nebyla podle původního návrhu Směrnice o službách vyjmuta z působnosti této směrnice. Konečná verze Směrnice o službách v jednotném trhu 2006/123/EC, která byla přijata 12.12.2006, však oblast autorských práv a práv s autorským právem souvisejících z její působnosti vyjímá (článek 17 Směrnice o službách).

8.6. Postup kolektivních správců po přijetí Doporučení

V reakci na Doporučení zahájili významní evropští kolektivní správci úzkou spolupráci s největšími nositeli práv. První z nich byla oznámena na počátku roku 2006 během hudebního veletrhu MIDEM a to mezi anglickou MCPS/PRS, německou GEMA a hudebním nakladatelstvím EMI, jejímž hlavním cílem je umožnit, aby zmínění kolektivní správci mohli poskytovat licence na užití repertoáru EMI prostřednictvím internetu a mobilních sítí po celé Evropě. Tato spolupráce se týká pouze užívání hudebních děl na internetu a obdobných sítích (zejména sítě mobilní), pokud jde o všechna ostatní užití je doposud respektována zásada teritoriality.

Cílem této spolupráce je zlepšení servisu nositelům práv ve vztahu k jejich online právům. Zlepšení se očekávají v rychlejších platbách za užití děl z repertoáru nakladatele a současně v získání větší kontroly o užívání děl v evropských zemích. Kolektivní správci pak patrně plánují expanzi do ostatních zemí Evropské Unie tak, aby mohli udělovat licence pro celé území EU ve

vztahu k repertoáru, který získávají přímo od nositelů práv.⁴² V úvahu však přichází i řešení, které by umožnilo těmto společnostem výraznější kontrolu činností ostatních kolektivních správců ve vztahu k jejich repertoárům.

Obdobnou spolupráci oznámila i francouzská společnost SACEM spolu se španělskou SGAE a očekává se vstup italské SIAE do tohoto projektu.⁴³

Není překvapením, že proti těmto snahám se bouří kolektivní správci z menších zemí, kteří jsou si dobře vědomi toho, že své služby na svých územích poskytují minimálně z poloviny pro zahraniční nositele práv. Ztráta možnosti spravovat zahraniční repertoár by měla veskrze finanční negativní důsledky jak pro tyto kolektivní správce, tak pro tuzemské nositele práv. Totéž platí i v případě nebo zavedení kontroly ze strany významných kolektivních správců. Tuzemští nositelé práv by na druhou stranu měli zejména v některých případech poměrně významný důvod ke změně ochranné organizace.

Všechny tyto skutečnosti vedly menší a malé kolektivní správce k vypracování další varianty, podle které by mohla fungovat kolektivní správa online práv v EU. Tato varianta byla Evropské komisi prezentována, jako varianta 4. Vychází z varianty 2 a je doplněna o podrobnější popis možného fungování, např. obsahuje pravidla pro určení výše autorské odměny, kde předpokládá použití sazebníku státu, kde budou díla užívána.

8.7. Rozhodnutí Evropské komise IFPI „Simultcasting“

Varianta, kterou Dopadová studie označuje jako variantu 2, je založena na stejném principu jako reciproční smlouvy mezi kolektivními správci pro práva s právem autorským související, a to konkrétně pro práva výrobců zvukových záznamů. Tyto reci-

---

⁴² zdroj: www.mcps.prs.co.uk

⁴³ zdroj: www.sacem.fr

proční smlouvy se však týkají pouze jednoho typu užití, a to simulcastingu, tj. současného, úplného a nezměněného přenosu původního televizního a rozhlasového vysílání prostřednictvím sítě internet.

Zmíněnými recipročními smlouvami se Evropská komise zabývala na návrh IFPI,⁴⁴ které je v roce 2000 předložilo v souladu s články 2 a 4 odst. 1 nařízení č. 17/62 ve znění pozdějších předpisů k negativnímu posouzení (negative clearance) a nebo pro schválení výjimky podle ustanovení článku 81 odst. 3 Smlouvy o ES na tyto smlouvy.⁴⁵

Podstatou recipročních smluv bylo následující: kterýkoliv kolektivní správce z Evropského hospodářského prostoru byl oprávněn udělit licenci k užití předmětů ochrany z celosvětového repertoáru resp. repertoáru, který získá od ostatních kolektivních správců, pro více území (bez územního omezení) a to jakémukoliv uživateli, který jej o to požádá. Kolektivní správce měl při stanovení autorské odměny vycházet z tarifů, jež uplatňovali kolektivní správci na území, pro které měla být udělena licence, a na základě toho stanovit odpovídající autorskou odměnu pro uživatele. Tento princip stanovení odměny ve svém důsledku znamenal, že každý kolektivní správce měl nabízet uživateli stejný „produkt“ za stejnou autorskou odměnu.

Evropská komise v roce 2002 schválila výjimku z aplikace ustanovení článku 81 odst. 3 Smlouvy o ES na reciproční smlouvy po dobu, na kterou jsou uzavřeny, tzn. do 31.12.2004. Současně se však zabývala myšlenkou zavedení soutěžního prostředí do oblasti kolektivní správy. Komise dospěla k závěru, že kolektivní správci by mezi sebou měli soutěžit jak ve vztahu

---

⁴⁴ Mezinárodní obchodní organizace se sídlem ve Švýcarsku (Curych), kde je i zapsána, avšak hlavní sekretariát sídlí v Londýně, je nevládní organizací, která sdružuje výrobce zvukových a hudebních zvukově obrazových záznamů. V České republice je IFPI zastoupeno prostřednictvím své české národní skupiny (ČNS IFPI).

⁴⁵ rozhodnutí Evropské komise z 8.10.2002 v případě COMP/C2/38.014 – IFPI „Simultcasting“

k nositelům práv, tak ve vztahu k uživatelům, a to nikoliv na úkor výše autorské odměny.

Oblasti, ve kterých by měli podle Evropské komise jednotliví správci mezi sebou soutěžit, je kvalita služeb poskytovaných oběma skupinám a cena (režijní srážka), za kterou ji poskytují. Režijní srážka, která je v současné době účtována pouze nositelům práv, by se měla podle komise rozdělit na dvě části a měla by být účtována zvlášť nositelům práv a zvlášť uživatelům.

V podstatě žádný z výše uvedených názorů nebyl doposud zaveden do praxe. Oprávnění k užití zvukových záznamů při simulcastingu je v drtivé většině případů poskytováno současně s licenci na původní vysílání, to znamená, že příslušný vysílatel obdrží licenci od kolektivního správce, který působí ve státě, odkud je vysílání šířeno.

8.8. Řízení Evropské komise proti CISAC a jejím členům

Dalším krokem v oblasti kolektivní správy ze strany Evropské komise bylo zahájení řízení pro porušení pravidel hospodářské soutěže obsažených v článku 81 odst. 1 Smlouvy o ES. Řízení bylo zahájeno na počátku roku 2006 a je vedeno proti všem kolektivním správcům působícím v Evropské Unii v oblasti provozovacích práv a jejich nadnárodnímu sdružení CISAC (případ COMP/C2/38.698). Řízení bylo zahájeno na základě stížností společnosti RTL Group (stížnost proti GEMA podaná v roce 2000) a společnosti Music Choice (stížnost proti CISAC podaná v roce 2003).

Obě společnosti působí v několika evropských státech, při své činnosti využívají hudební díla ze světového repertoáru, avšak tato prostřednictvím svých služeb poskytují k dalšímu využití osobám (zejména provozovatelům kabelového přenosu v případě RTL Group a obchodním řetězcům v případě Music

Choice), které je následně zpřístupňují veřejnosti ve smyslu autorského zákona.

Námítka směřuje proti praxi kolektivních správců ve vztahu k nositelům práv a ve vztahu k uživatelům. Evropská komise napadá systém recipročních smluv, kterými si podle ní kolektivní správci rozdělují relevantní trh a to jak ve vztahu k nositelům práv, tak ve vztahu k uživatelům. Tyto smlouvy komise označila za smlouvy porušující článek 81 odst. 1 Smlouvy o ES.

Ve vztahu k nositelům práv se podle Komise rozdělení trhu projevuje tak, že správci brání nositeli práv ve výběru kolektivního správce, který pro něj bude vykonávat kolektivní správu práv ve vztahu k jednotlivým právům dílo užít a pro území dle požadavků nositele práv, a to z důvodu příslušného ustanovení reciproční smlouvy, kterým se smluvní strany zavazují nepřijmout do zastupování žádného nositele práv, jež má státní občanství nebo sídlo ve státě, kde působí druhá smluvní strana.

Ve vztahu k uživatelům Komise napadá praxi kolektivních správců při poskytování oprávnění k výkonu práv dílo užít prostřednictvím sítě internet, kabelovým přenosem a satelitním vysíláním. Komise vychází z toho, že kolektivní správci udělují licence pouze pro území jednoho státu, ve kterém působí a dále, že neudělí oprávnění jinému uživateli než tomu, jenž má sídlo ve stejném státě jako kolektivní správce (např. OSA neudělí podle této domněnky oprávnění subjektu z jiného státu než je ČR).

Řízení není ke dni zpracování této práce ukončeno. V průběhu řízení bylo vyjasněno, že postup vůči nositelům práv ze strany kolektivních správců není takový jako Komise předpokládá. Předmětem dalších diskuzí tedy zůstal pouze vztah kolektivních správců k uživatelům v oblasti internetu, kabelového přenosu a prostřednictvím družice.

Prvotní návrhy opatření ze strany kolektivních správců a CI-SACu, které by napravily situaci tak, aby nadále nedocházelo

k porušení pravidel hospodářské soutěže, nebyla shledána Komisí dostatečnými. CISAC navrhoval odstranění územních restriktivních pravidel, avšak pouze v oblasti poskytování oprávnění k výkonu práv díla užít pro oblast internetu.

Opuštění územních restriktivních pravidel pro oblast internetu však neznamená, že každý kolektivní správce bude moci poskytovat oprávnění bez územního omezení pro celé území Evropské Unie nebo bez územního omezení, ale pouze možnost udělovat oprávnění v tom rozsahu, v jakém jsou k tomu oprávnění na základě smluv s nositeli práv. Totéž nemohl navrhnout pro oblasti zbývající, a to především kvůli nesouhlasu jednotlivých kolektivních správců.

V červnu 2007 ale CISAC vydal prohlášení, kterým informuje, že on a 18 kolektivních správců pro práva provozacích, přestože všichni jednoznačně odmítají, že by kolektivní správci porušili recipročními smlouvami pravidla hospodářské soutěže ve vztahu k uživatelům děl na internetu, prostřednictvím kabelu a satelitu, jsou připraveni dospět s Evropskou Komisí k dohodě, která přispěje k ochraně vyváženosti mezi uživateli a nositeli práv, a takto se vyhnout řízení. Hlavní avizovanou změnou v praxi kolektivních správců bude skutečnost, že se navzájem pověří k udělování oprávnění díla užít na více území členských států pro uživatele v oblasti kabelu, satelitu a internetu. Toto však bude možné pouze za předpokladu, že žadatel o licenci splní stanovené předpoklady, které by měly zajistit ochranu tvůrčí oblasti a současně by neměly vystavovat autory nebezpečí snižování výše autorské odměny za užití jejich děl.⁴⁶

9. Vliv užívání technologií DRM na kolektivní správu práv

DRM (Digital Rights Management) technologie jsou softwarové systémy, které poskytují ochranu proti nelegálnímu kopíro-

---

⁴⁶ zdroj: www.cisac.org

vání a umožňují nastavit uživatelská pravidla u jednotlivých služeb. Tímto je zabezpečena kontrola rozsahu a způsobu užití nabízených děl, zejména hudebních, konečnými spotřebiteli. Je-li používána některá z DRM technologií, může spotřebitel nakládat s dílem dle rozsahu licence, kterou si opatřil, tzn. má například možnost pořídit přesně stanovený počet rozmnožení nahrávky nebo přesně stanovený počet jejího poslechnutí. Používání DRM technologií samozřejmě není limitováno hranicemi jednotlivých států, naopak tímto způsobem lze efektivně kontrolovat užití z jednoho místa např. pro celou Evropu.

DRM technologie umožňují efektivní správu práv, ze které mohou benefitovat všechny skupiny nositelů práv mimo jiné i tím, že budou mít větší přehled o užívání jejich předmětů ochrany. Vedle nositelů práv by prospěch z užívání DRM technologií měli mít i uživatelé, pro které se stanou díla dostupnější, v některých případech se hovoří i o možném snížení autorských odměn za získání licence k užití.⁴⁷ Tomuto tvrzení nasvědčuje i praxe českého kolektivního správce, OSA, který pro uživatele děl na internetu, kteří užívají DRM technologii, snižuje autorskou odměnu.

Domnívám se, že vyjma výše uvedených efektů bude mít užívání DRM technologií v kombinaci s tlakem ze strany Evropské komise na zavedení přeshraniční kolektivní správy práv vliv na systém kolektivní správy, a to ve dvou rovinách. Za první efektivnější a průhlednější způsob výkonu kolektivní správy, za druhé patrně vzroste význam některých kolektivních správců, kteří budou mít ve své správě významný repertoár pro evropský trh, k němuž budou práva spravovat sami nebo prostřednictvím lokálních (národních) kolektivních správců. Tito by mohly pro účely online licencování fungovat jako „sub-agentury“.

---

⁴⁷ Dobřichovský T., Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví

Přestože jsou výše uvedena samá pozitiva DRM technologií, je třeba mít na paměti, že se jedná o softwarový systém, který lze stejně tak jako všechny ostatní narušit, zničit nebo nejčastěji z konkrétního záznamu odstranit. Od okamžiku odstranění příslušného kódu (elektronické informace) může být s dílem nakládáno jakkoliv bez vědomí a samozřejmě nejčastěji v rozporu s vůlí nositele práv. Autorský zákon na tuto situaci pamatuje a považuje ji za zásah do autorského práva (§44). Tato zákonná překážka však patrně hned tak nezajistí, aby jednotlivci upustili od odstraňování elektronických informací ze záznamů děl a umožnili tak neomezené nakládání s nimi sobě a ostatním osobám. Ani DRM technologie nejsou tudíž s největší pravděpodobností definitivním řešením boje proti pirátství, neboť v případě i těch nejzdařilejších technologií dříve nebo později někdo zjistí, jak příslušný systém zničit či obejít.

I bez ohledu na výše uvedené je však třeba říci, že DRM technologie zcela jistě hrají a budou hrát pozitivní roli jak při ochraně autorských práv a práv s souvisejících s autorským právem, tak při změnách kolektivní správy online práv. Pro aplikaci DRM technologií je vytvořen právní prostor v Internetových úmluvách WIPO, Informační směrnici (čl. 6) i v českém AZ (§§ 43 a 44).

10. Přeshraniční kolektivní správa a český právní řád

V případě zavedení přeshraniční kolektivní správy online práv bude třeba brát v úvahu že, tato bude fungovat v právních prostředí jednotlivých členských států. Vzhledem k neexistenci směrnici o kolektivní správě práv nejsou členské státy povinné činit v současné době žádné změny v právní úpravě. Výjimkou by mohla být v současné platná ustanovení, která zavádějí nerovné podmínky pro kolektivní správce zvýhodněním např. občanů nebo právnických osob jiných členských států oproti vlastním.

Vzhledem k výše uvedenému je tedy třeba zodpovědět otázku, zda vůbec může zahraniční kolektivní správce vyvíjet svoji činnost na území jiného členského státu, vezmeme-li v úvahu, že většina právních řádů jednotlivých členských států obsahuje specifickou úpravu pro kolektivní správu. V této kapitole se budu zabývat možností zahraničního správce působit na území ČR.

Zahraniční kolektivní správce může na území České republiky vyvíjet činnost ze svého státu a to ve vztahu k uživatelům, kterým udělí oprávnění k užití děl, k nimž spravuje autorská práva, prostřednictvím internetu a/nebo mobilní sítě i pro území České republiky. Pokud takto učiní nejedná se o činnost, na kterou by se vztahovala česká právní úprava a to ani ta o kolektivní správě. Neboť oprávnění k výkonu práva dílo užít je udělováno z území státu, kde kolektivní správce působí, a to na základě tamních právních předpisů a v souladu s příslušným oprávněním k výkonu kolektivní správy.

V úvahu přichází i situace, kdy zahraniční kolektivní správce, bude mít zájem působit, tzn. získávat příslušná autorská práva do své správy od nositelů práv a udělovat licence uživatelům, přímo na území České republiky. Jeho činnost se bude v tomto případě řídit právním řádem České republiky, tedy zejména autorským zákonem a ostatními právními předpisy výše uvedenými.

Při pohledu na hlavu IV. AZ, která obsahuje úpravu kolektivní správy práv zjistíme, že kolektivním správcem je ten, kdo získal oprávnění k výkonu kolektivní správy (§ 97 odst. 1 AZ). Toto oprávnění uděluje Ministerstvo kultury na žádost a po splnění podmínek stanovených zákonem. Zahraničnímu kolektivnímu správci tudíž nebude stačit oprávnění k výkonu kolektivní správy, které získal od příslušného orgánu jiného členského státu. Je nutno říci, že tato praxe je obvyklá i v případě podnikatel-

ských aktivit a tudíž proti tomuto nelze patrně nic namítat. Určitou změnu přinese transpozice Směrnice o službách, kterou jsou členské státy povinny provést před 28.12.2009, která se však nevztahuje na značné množství služeb, a to včetně kolektivní správy.

Další podmínkou pro získání oprávnění k výkonu kolektivní správy je sídlo žadatele, právnické osoby, na území České republiky (§ 97 odst. 2 AZ). Žadateli o udělení oprávnění by tudíž nestačilo zřízení organizační složky tak jako ve většině jiných případů. Jediným řešením v současnosti je založení právnické osoby se sídlem na území ČR, která současně musí splňovat další požadavky českého AZ kladeného na žadatele o udělení licence.

Poslední, asi nejvýznamnější překážkou, pro získání licence dalším subjektem je zakotvení monopolního postavení v § 98 odst. 6 písm. c) AZ. Pokud tedy žadatel bude mít zájem například o získání oprávnění k výkonu kolektivní správy pro práva k hudebním dílům s textem i bez textu, bude jeho žádost zamítnuta s odůvodněním, že oprávnění již bylo uděleno OSA.

Vzhledem k výše uvedenému lze konstatovat, že zahraniční kolektivní správce nemá za současné situace šanci působit na území České republiky ani prostřednictvím své organizační složky ani prostřednictvím nově založené právnické osoby se sídlem na území ČR. Současní kolektivní správci působící na území České republiky se tudíž na rozdíl od ostatních poskytovatelů služeb těší vysoké ochraně ze strany státu.

Tato úprava je odlišná od například úpravy německé, kde zákon o kolektivní správě z roku 1965 ve znění pozdějších předpisů nezakotvuje ani monopol kolektivního správce ani neváže udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy na umístění sídla žadatele na území Německé spolkové republiky. Obdobnou úpravu obsahuje i rakouský právní řád. Na druhou stranu je třeba přiznat, že české právní úpravě kolektivní správy se mnohdy po-

dobají právní úpravy kolektivní správy v tzv. nových členských státech, tedy těch přistoupivších do EU spolu s ČR nebo později.

V budoucnu bude nezbytné odstranění všech výše uvedených překážek pro žadatele o vydání oprávnění k výkonu kolektivní správy z autorského zákona, tzn. podmínky sídla žadatele na území ČR (§ 97 odst. 2 AZ) a monopolního postavení kolektivního správce (§98 odst. 6 písm. c AZ). Jednu z těchto změn již obsahuje novela autorského zákona, kterou v současné době připravuje Ministerstvo kultury. Bude-li novela schválena, napříště nebude muset žadatel o oprávnění k výkonu kolektivní správy mít sídlo na území České republiky.

V souvislosti s výše uvedenými změnami bude patrně potřeba vyřešit i otázku zapisování zahraničních organizačních složek těchto subjektů do příslušného rejstříku. Současná legislativa řeší tuto problematiku v obchodním zákoníku, ve vztahu k zahraničním osobám, které na území ČR podnikají, nebo ve vztahu k zahraničním nadacím a to zákonem č. 227/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o nadacích a nadačních fondech.

11. Závěr

Stávající právní úprava kolektivní správy práv je na poměrně dobré úrovni a nositelům práv i uživatelům poskytuje či by měla poskytovat poměrně vysoký stupeň právní jistoty. Nositeli práv zajišťuje zejména rovné postavení mezi ostatními nositeli práv, jejichž práva kolektivní správce také zastupuje, ať už na základě zákona nebo na základě smlouvy. Rovné postavení by se mělo objevit jak při samotném výkonu svěřených práv kolektivním správcem udělováním příslušných licencí uživatelům, tak při rozdělování vybraných autorských odměn. Uživatelům autorských děl je zákonem garantována kontraktační povinnost kolektivního správce a současně povinnost správce poskytovat

srovnatelným uživatelům oprávnění k výkonu práva dílo užít za srovnatelných podmínek.

Nicméně je třeba přiznat, že i zde, stejně tak jako v některých jiných oblastech v České republice platí, že problémem není právní úprava, ale vymahatelnost práva. Situace je však v odvětví kolektivní správy pro její „zákazníky“ složitější díky monopolnímu postavení kolektivních správců. Zlepšení vymahatelnosti práva bylo ale podle mého názoru bylo možno zlepšit například lepším vykonáváním dozoru ze strany státu resp. úřadů, které jsou k tomu oprávněny a povinny.

V důsledku rozvoje informačních technologií, které v zásadě neznají hranice jednotlivých států, a jejich užívání k distribuci hudby a dalšího obsahu chráněného autorským právem a právem souvisejícím s autorským právem, a současně díky snaze Evropské komise o zjednodušení situace poskytovatelům obsahu prostřednictvím těchto technologií v prostoru jednotného hospodářského trhu lze očekávat změny v systému kolektivní správy. Tyto snad budou ku prospěchu všem, či alespoň většině nositelů práv, a současně všem uživatelům, tzn. jak nadnárodním tak lokálním společnostem. Ne vždy tyto patrně budou ku prospěchu samotným kolektivním správcům, kteří mohou čelit nově zavedenému konkurenčnímu prostředí projevující se například ztrátou nositelů práv.

Pro českou právní úpravu kolektivní správy mohou výše popsané změny zejména znamenat odstranění monopolního postavení kolektivních správců a omezení možnosti výkonu kolektivní správy pouze právníčkou osobou se sídlem na území České republiky. Obdobné změny čekají i některé další právní řády členských států, je otázkou zda po odstranění zákonných monopolů, dojde postupně i k odstranění přirozeného monopolního postavení kolektivních správců v rámci jednotlivých států, tedy zda se

bude vývoj kolektivní správy ubírat stejným směrem jako např.
v USA, kde fungují 3 společnosti, které si vzájemně konkurují.

Seznam použité literatury

Kříž J., Holcová I., Kordač J., Křestánová V.: Autorský zákon komentář a předpisy související, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2005, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 2005

Knap K., Oporová M., Kříž J., Růžička M.: Práva k nehmotným statkům, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994

Hartmanová D., Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 2000

Knap K. (autoři zpracování a uspořádání Kříž J., Kordač J., Holcová I., Nerudová V.), Autorský zákon a předpisy související komentář, 5. podstatně přepracované a doplněné vydání, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 1996

Svoboda P., Vliv autorskoprávní teritoriality na vývoj evropského práva, Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, Praha 2001

Svoboda P., Kroft M., Beran K., Emr D., Frýzek L., Váňa R., Vít M., Právní a daňové aspekty e-obchodu, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 2001

Kříž J., Ochrana autorských práv v informační společnosti, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 1999

Dobřichovský T., Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 2004

Čermák J., Internet a autorské právo, Linde Praha a .s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 2001

Tichý L., Arnold R., Svoboda P., Zemánek J., Král R., Evropské právo, 3. vydání, C.H.Beck, Praha 2006

Telec I., Otázka zákonnosti zákazu užití chráněných předmětů podle zákona č. 237/1995 Sb., Bulletin advokacie, 1/1999

Telec I., Okolnosti novely autorského zákona, Právní rádce 3/2005

Hladký J., Kratochvíl J., K první novele autorského zákona, Právní rozhledy 5/2005

Kretschner M., Artist`s Earnings and Copyright: A Review of British and German Music Industry in the Context of Digital Technologies, New Directions in Copyright Law, F. Macmillan, Edward Edgar Publishing Limited, Londýn 2006

Toft T., Collective Rights Management in the Online World, Evropská komise, Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž, Brusel 2006

von Hinten-Reed N., Lind R.C., The Development of the Competition in the Music Rights Management Market in Europe, CRA International, 2006

Lévai K., Report on the Recommendation of 18 October 2005 on Collective Management, 2006

Impact Assessment on a Community Initiative on the Cross-Border Collective Management of Copyright, Evropská komise, Brusel 2005

Summary

My thesis concerns the collective management of online rights to musical works, particularly in the Czech Republic and the European Union, in light of the use of copyrights via the internet and/or mobile networks, a relatively new phenomenon which threatens to change the traditional system of the collective management of such rights. These technologies, which transcend national borders, would appear to be proper grounds and reasons for European authorities to develop a new means for collective rights management.

Online rights are currently administered by collecting societies, which administer the traditional rights to use works (the rights to use works within a respective country's borders). Societies provide the management of the online rights by using the same systems and rules they have been using for decades for traditional uses. There is currently no unified binding legislation on the management of rights across the European Union.

Accordingly, I have included in my thesis sections describing the international cooperation of societies, which is based on reciprocal agreements and coordinated by their supranational associations and Chapter on collective administration in the Czech Republic. The collective management of copyrights to musical works in the Czech Republic is primarily regulated by the Czech Copyright Act. This act determines the duties of collecting societies as well as those of rights holders and users. The Copyright Act also defines the supervisory bodies, which are the Ministry of Culture and the Office for the Protection of Competition.

The second part of my work concerns online rights and their management within the Czech Republic and the Euro-

pean Union. The term "online rights" covers many types of uses of works. I have therefore attempted to classify them into main categories in accordance with Czech and European legislation. As mentioned above, the collective management of online rights is provided by the same societies and under the same rules and systems as more traditional rights, but, in fact, online rights have already forced these societies to change their practice of and the systems used in collective management. These modifications to collective rights management are covered in this part of my work.

The third and final part deals with the steps the European Commission has taken to date in the field of collective management of online rights to musical works, particularly the Commission Recommendation on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services (2005/737/EC) and with others, such as its Statement of Objections to CISAC and its member societies in the European Union.